مەمتىمىن ھەزرەت

گۈزەللىك ئۈچۈن

مىللەتلەر نەشرىياتى

2

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

مەمتىمىن ھەزرەت

گۈزەللىك ئۈچۈن

(شېئىرلار)

مەسئۇل مۇھەررىر: خوجائابدۇللا ئوسمان

جانابى رەھمەتۇللا ئەپەندىگە تەقدىم،
ھۆرمەت بىلەن؛
مەمتىمىن ھەزرەت

مىللەتلەر نەشرىياتى

گۈزەللىك ئۈچۈن

(شېئىرلار)

مەمتىمىن ھەزرەت

مەسئۇل مۇھەررىر: خوجائابدۇللا ئوسمان

مىللەتلەر نەشرىياتى تەرىپىدىن

نەشر قىلىندى

شىنخۇا كىتابخانىسى تەرىپىدىن تارقىتىلدۇ

مىللەتلەر باسما زاۋۇتىدا بېسىلدى

1983 ـ يىل 1 ـ ئايدا 1 ـ قېتىم نەشر قىلىندى

1983 ـ يىل 1 ـ ئايدا بېيجىڭدا 1 ـ قېتىم بېسىلدى

باھاسى: 0.21 يۈەن

ئۇيغۇر كىتاب تورىبكتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

مۇندەرىجە

شەپەرەڭگە 1
هوسنىگە تولماقتا ئۇلكەم يايلىغى 2
مالچى 6
شۇجىنىڭ شاتلىغى 9
ئەندى 15
ئۇستازىمغا 17
بولاي مەڭگۇ مەدەتكارىڭ 21
تىيانشان بۇلبۇلىغا 23
سەن بىلەن 24
ساڭا 25
بىللە 25
شائىر بىلەن سوھبەت 27
سەندە 38
بەختىم بار 40
ۋەتەن مۇھەببىتى 41
ئۇستەڭ بويىدا 44
تەر توكەيلى بىرلىكتە 45
چوپان قىز 46

ئاۋات بازار 52
بەدنىيەت 57
دېخاننىڭ كۈلكىسى 59
پارچىلار 72
دېخان 74
پۆرسەتپەرەسكە 77
ئوكۇزگە مەدھىيە 83
بىر دوستۇمغا مەسلىھەت 86
كوكۇللەر مۇندەرىجىسىدە 88
ئوغلۇمغا 90
"ئىنقىلاپ ئۈچۈن" 91
تۇگىمەس ئەتە 93
سايىم ئالدىراش 94
هاراق تۇپەيلى 95
كەنجى يەنە تەتقىقاتتا 97
ئۇ ئۇتۇن ساتتىمۇ، ۋىجدان ساتتىمۇ 100
يىقىلىش توغرىسىدا 101
كوزۇڭ ئەمەس، يۈزۈڭ قىزارسۇن 102
هەسەتخورلۇق (چوچەك) 103
چوكىلارنى تاشلايلى ئەندى 119
قوشۇلىمەن 123
گۈزەللىك ئۈچۈن 126
باشلىق زادى ئىرىمۇ يا خوتۇنمۇ؟ 129

ئۇيغۇر كىتاب تورىبېكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ بىردىنبىر ئادرېسى

شەپەرەڭگە

ئاھ، بىچارە جانىۋار،
زۇلمەت خۇمارى،
ھاياتىڭ ئۆتەرمۇ نۇردىن موكۇنۇپ.
(قىزىل كۈن ئۇرلىسە جۇغۇلدار تېنىڭ.
قالغىنىڭ تۆپەيلى تۈنگە ئۆگۈنۈپ.)

بىھساپ جانلىقلار، ساناقسىز قەلب،
نۇر بىلەن ياشىرار، جانلىنار ئەجەپ.
يورۇقلۇق ئىشقىدا ئالەم بىر تەرەپ،
ئۆزەڭلا ئەكسىچە تەنھا بىر تەرەپ.

بەلكىم نۇر ۋە ئۇنىڭ ئىشقىۋازلىرى،
قەلبىڭدە ئۆچمەنلىك قوزغايدىغاندۇ.
بەلكىم تۈن قوينىدەك باغرىڭدا سېنىڭ
ھەسەتنىڭ ئوغسى قاينايدىغاندۇ.

سەن ئۇچۇن تۇن كېرەك، بىز ئۇچۇن يورۇق،
شۇڭا دەر ئەل سېنى "شۇملۇق بەلگىسى".
ھاياتنىڭ خۇنۇك ۋە تارىخنىڭ قارا،
سەن پۈتكۈل ئىنساننىڭ ئىبرەت ئۆلگىسى.

1976-يىل يانۋار، ئۈرۈمچى.

ھوسنىگە تولماقتا ئۆلكەم يايلىغى

كۈن ئالتۇن نۇرىنى پۈركەيدۇ يەرگە،
كوك يۈزى سۈزۈلگەن، نىل رەڭ شىشىدەك.
يىراقتا ئالماستەك يالتىرار چوققا،
قاپتاللار تاۋلىنار رەڭدار زىلچىدەك.

ئەسلىتەر ئوكيانىنى ياپ-يېشىل يايلاق،
كىگىز ئوي ساناقسىز ئاق يەلكەن گويا.
يىلقىلار توپلىرى قوڭۇر رەڭ ئارال،
پادىلار بۇلۇتتۇر يېيىلغان گويا.
ئېخ، رەسسام بولسامتىم، سىزسامتىم سۈرەت،
سۈرەتنى ئاسمانغا ئاسسام بەھەيۋەت!

ئۇيغۇر كىتاب تورى بېكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

دوۋىلىنىپ سورتلۇق يۇڭ ئۈستى-ئۈستىلەپ،
تاغ بىنا بولۇپتۇ ئاۋۇللار ئارا.
كېلىدۇ ئۇزاقتىن موتورلار ئۈنى،
چاچماقتا چوپلەرگە ماشىنا دورا.

سەپ تارتىپ چوپ ئۇرۇپ بارار يىگىتلەر،
كوزلەرنى چاقنىتار چالغىسى بىلەن.
ھال سورار ئانىلار سۈتلۈك چاي تۇتۇپ،
ھال سورار بۇلبۇللار ناخشىسى بىلەن.

بىر ياقتا ئاجايىپ قىزغىن مەنزىرە،
پۇتمەكتە ھەيۋەتلىك يېڭى قۇرۇلۇش.
بۇ ئۆزى قوتاندۇر چارۋا ماللارغا،
بۇ ئۆزى زامانغا لايىق بۇرۇلۇش.
يايلاقتا قايىندى جەڭگىۋار كۈرەش،
غەيرەتنى ئۇرغۇتۇپ يايلاقنى تۈزەش.

يىلقىچى ئاتلارغا تاشلايدۇ سالما،
يىترايدۇ يىلقىلار ھەر يان، كىشنىشىپ.
گاڭگىراپ قالىدۇ ئەنسىز قولۇنلار،
ئايغىرلار چاقماقتەك ئوتەر چېپىشىپ.

توگىلەر چوپلۇكتە ياتار كوشىشىپ،
سۇ ئىچىپ قىنىشار قويلار بۇلاقتىن.
يايلاقنى بوشۇكتەك تەۋرىتىپ لەرزان،
چوپان قىز ناخشىسى ياڭرار ئۇزاقتىن.
ناخشىلار تاغلاردىن ھالقىپ ئۆتەرمۇ؟!
ماللارنى ساناشقا ساناق يېتەرمۇ؟!

بەستى زور سىيىرلار تۇگمەس بۇلاق،
ئېرىقتا سۈت ئاقار، بۇ چوچەك ئەمەس.
يېپىلغان قورۇتلىرى ساينىڭ تېشىدەك،
تۇگلارغا سېرىق ماي تولۇپتۇ پەۋەس.

بىيىلەر باغلانغان ئۆيلەر ئالدىغا،
مالچىلار قىدىرىپ ئىچىشەر قىمىز.
باللار ئوينايدۇ باغلاپ موزاينى،
بەختيار بوۋاقلار سۈت ئىچىپ سېمىز.
پارچىسى بۇ زېمىن مېنىڭ ئېلىمنىڭ،
سۈرمەكتە پەيزىنى سوتسىيالىزىمنىڭ.

ئۈستىگە تاغ كەبى يۈك-تېرە بېسىپ،
"ئازات"لار غۇيۇلداپ ئۆتىشىپ تۇرار.

جىلغىدىن زوقلىنىپ باقار كىيىكلەر،
ئاسماندا بۈركۈتلەر قاناتلار قاقار.
بەختىيار بۈندىكى ھەر دىل ـ ھەر يۈرەك،
شاتلىقى جۇش ئۇرار سايرام كولىدەك.

مالچىلار ئېيتىشار: قىسقا ۋاقىتتا
بولدى زور ئۆزگىرىش ئاسمان ـ زېمىندەك.
كېلىدۇ قەيەردىن شۇنچىلىك زەپەر،
ئىلھامچى بولمىسا كۈچ ئۇرغۇتقىدەك.
شان ـ شەرەپ تەئەللۇق مالچى ئەھلىگە،
پارتىيە مېھرى بار مالچى قەلبىدە.

* * *

ئالتۇن كۈن نۇرىنى پۈركىگەن يەرگە،
كوك يۈزى سۈپ ـ سۈزۈك نىل رەڭ شىشىدەك.
بىپايان يايلاقتا جانلانغان ھايات
جەننەتنى ئۆزىگە زوقلاندۇرغۇدەك.
ئاۋۇللار شاۋقۇنلۇق مېھنەت قاينىمى،
ھوسنىگە تولماقتا ئۆلكەم يايلىقى.

1977 ـ يىل ئىيۇن، گۈچۈڭ.

مالچى

بۇلۇتتەك يېيىلىپ ئوتلايدۇ قويلار،
قاپتاللار تاۋاردەك ئاچقان گۈل چىراي.
شاتلىغى دىلىغا سىغماس مالچىنىڭ،
زوقلىنىپ قويلارغا باقىدۇ بوۋاي.

قاپتالدىن ئەگمەن سالقىن شامالدا،
ساقىلى يەلپۈنەر كۈمۈش يىپەكتەك،
ۋە بەزەن مال قايرىپ چاپتۇرغاندا ئات،
يۈزىدە تەر تامچە پارلار سىماپتەك.
جەڭدىكى جەڭچىدۇر چال ئات ئۈستىدە،
غۇرۇرلۇق كۆلكىسى ئوينار ھوسنىدە.

پەسىللەر ئايلىنىپ كەلگىنىدە كۈز،
مال ھەيدەپ ھالقار ئۇ قارلىق داۋاندىن.
قوزىنى بوۋاقتەك يوگەپ قوينىغا،
ئوتىدۇ بىمالال قانچىلاپ ھاڭدىن.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

ئورلىسە بولۇتنى قالدۇرۇپ پەستە،
كۆن كېلىپ مالچىغا باقار ھەۋەستە.

ئەجەلدەك ۋەھىمىلىك قىشنىڭ جۇدۇنى،
يېلىكنى توڭلىتار چىللىنىڭ قەھرى.
سوغاقنى كورمەيدۇ قويلار قوتاندا،
مالچىنىڭ مېھرىدىن ئالىدۇ بەھرى.

قوتاننى تازىلار مېھمانخانىدەك،
كىر يۇقماس قويلارنىڭ تۇۋاقلىرىغا،
ئاغرىق قوي چال بىلەن تاپىدۇ شىپا،
جۇۋىسى يېپىنچا بوراقلىرىغا.
مېلىغا بەرگەن ئۇ پۇتكۇل ئىشقىنى،
مال بىلەن سويۇنەر ۋە ياشنار جېنى.

قالىغاچ چالغاندا باھار نەغمىسى،
ئۆلىنار بىرقانچە كۈندۈز بىلەن تۈن.
تول ئېلىش بۇ دىمەك ھوسۇل ئېلىشتۇر،
كىرپىگى يۇمۇلماس سوتكىلاپ پۇتۇن.

يېڭىدۇ مالچىنىڭ چارچاشلىرىنى
قويلارنىڭ يېقىملىق، شات مەرەشلىرى.

كوزلىرى سۈزۈلگەن قوزىچاقلارنىڭ
شوخلۇقتىن سەكرىشىپ ئەكىلەشلىرى.
ئۇ، قويلار يېنىدىن ئايرىلماس پەقەت،
قوزىلار ئاينىيدۇ كورگەچكە شەپقەت.

مانا ياز، تاغ باغرى جەننەت بەئەينى،
رەڭمۇ-رەڭ گۈللەرنىڭ ئارىسىدا مال.
ھەر باقسا ھەسسىلەپ كوپەيگەن قويغا،
ئېيخ، شۇ دەم قېنىغا سىغماي كېتەر چال.

ئويلار ئۇ: كۈنسېرى ئوسۇپ چارۋىلار،
يايلاقلار بىھېساپ ماللارغا تولسا،
بىز قازاق خەلقىدىن-چېگرا بويىدىن،
خوش خەۋەر ئۈزۈلمەي ھەر يان تارالسا.
ئويلىسا نۇرلىنار كوڭۈل ئاسمىنى،
يايلاقنى گۈللىتىش ئۇنىڭ ئارمىنى.

* * *

جىسمى گاڭ، قەلبى چوغ ئەي مالچى ئاتا،
ئاۋۇلدىن ئاۋۇلغا تاراپتۇ نامىڭ.
چارۋىچى خەلققە بولماقتا ئۈلگە،
بىباھا ئىش-ئىزىڭ، شوھرىتىڭ-شانىڭ.

دىلدىكى ئۈمىتنى ئاتقۇزۇپ چېچەك،
ئالغا باس دەۋرىمگە باغلاپ ئىشتىياق.
ئۆمرۈڭنى پۈركىگەن قىزىلگۈل بىلەن،
ئۈرلىگەن بۇركۈتتەك كوكتە قانات قاق.
بەيگىدە ئۈزۈپ چىق، قىلغىن تەنتەنە،
شائىرنىڭ قەلبىگە ئىلھام بول يەنە.

1977 - يىل ئىيۇن، گۈچۈڭ.

شۈجىنىڭ شاتلىقى

گۈزەل ئاخشام،
ئۇنتۇلماس كېچە،
لومشۇپ ئاقار ئۇستەڭنىڭ سۈيى.
ئاڭلىنىدۇ يىراق - يېقىندىن،
سۈچىلارنىڭ يېقىملىق كۈيى.

تۇرار شۈجى ئۇستەڭگە بېقىپ،
خىيال بىلەن زاكۇ بېشىدا.
جىلۋە قىلار يۈرەك شاتلىقى،
ئۇلۇغ سۇنىڭ دولقۇنلىشىدا.

سۇغا قانسا چاڭقىغان زىمىن،
سويۇنىمىسۇن نە ئۇچۇن كوڭۇل؟
قۇملۇق ئەندى بولار ئېكىنزار،
قامغاق باسقان ئېتىزلار تۇگۇل.

ئەمما بۇ سۇ كەلمىدى ئاسان،
گۇۋا ئاڭا ئەلنىڭ بارلىغى.
بۇ جەڭگىۋار، جانلىق ھىكايە، —
جەڭ جەريانى، كۇرەش تارىخى.

* * *

بارچە دىلدا يانغان چوغ بولۇپ،
باياشات دۇي قۇرۇش ئىستىگى.
(بىراق سۇدىن تەلەيسىز ئىدى،
كوئىنلۇنىڭ قۇملۇق ئېتىگى.)

مەھسۇلاتتىن ئۇمىت يوق ئىدى،
سۇ ئىشىنى ھەل قىلماي تۇرۇپ.
سۇ بولمىسا دۇينى گۇللىتىش،
قالار ئىدى قۇرۇق سوز بولۇپ.

تاغ پارتلىتىپ، ئوستەڭ ئېلىشقا،
شۇجى چىقتى باشلامچى بولۇپ.

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

پەھلىۋانلار ئەگەشتى ئاڭا،
يېزا ئەھلى ماڭدى قوشۇلۇپ.

پەيدا بولدى ئاسماندا بۇلۇت،
شۇ دەم بىردىن ئۆزگىرىپ ئەھۋال.
قامال قىلدى گاڭ ئىرادىنى،
قوتراپ كەلگەن جۇدۇنلۇق شامال.

ناھىيىدىن كەلگەن ئەمەلدار
ئەزالارنىڭ يولىنى توسۇپ،
سوزلەپ كەتتى شىلتىپ قولىنى،
چىلبورىدەك پەيلىنى بۇزۇپ.

"ئوغچىلار باش كوتەرگەن پەيتتە،
كىم بۇيرۇدى ئۇستەڭ چېپىشقا.
ئاتلىنىڭلار زوزىپەيلەردىن،
بىردەك ھوقۇق تارتىپ ئېلىشقا."

شۇجى دىدى قەھرۇ-غەزەپتە:
"يولىمىزغا قەتئى ماڭىمىز،
ئەگەر ھوقۇق تارتماقچى بولساق،
سىزدەكلەردىن تارتىپ ئالىمىز".

ئورتاق بولدى تامامى ئەزا،
شۇجىسىنىڭ جاسارىتىگە.
دىلى ئەگرى باشلىقنىڭ شۇ دەم،
تۇز سېپىلدى جاراھىتىگە.

چىچاڭشىدى سەپرايى ئورلەپ،
بۇيرۇق قىلدى قايتىپ كېتىشكە.
بۇيرۇق قىلدى بىر ھەپتىگىچە،
گېۋېيخۇيدىن پەرمان كۇتۇشكە.

تېخى ھەپتە ئۇتمەي شۇجىنىڭ
خىزمىتىنى ئېلىپ تاشلىدى.
ئوستەڭ چېپىش — ئۇلۇغۋار پىلان،
ۋاقتىنچىلىق ئىشقا ئاشمىدى.

قانىتىدىن قايرىلدى بۇركۇت،
ياۋغا پەشۋا قايتۇرالمىدى.
تالاي پەرھات قالدى چارىسىز،
يېزىغا سۇ باشلىيالمىدى.

ئېتىز-ئېرىق چاك-چاك يېرىلدى،
ئېتىزلارنى باستى چاكاندا.

يەر ئىككەنلەر قالدى قۇرۇق قول،
خامان توشتى قۇرۇق سامانغا.

ئىش بۇزغۇچى يوچۇن سىياسەت،
كوكۇللەرگە گۇمان سالاتتى.
نىمە ئۇچۇن دەيتتى هەر كىشى،
ئوز ئوزىگە سوئال قوياتتى.

ئەلنىڭ قەهرى يەشتى تۇگۇننى،
يوقىتىلدى ئاپەتلىك بۇلۇت.
بايرام قىلدى چوڭ ـ كىچىككىچە،
كۇلدى يىزا شاتلىققا تولۇپ.

مانا ئەندى سابىق شۇجىنىڭ،
ۋەزىپىسى كەلدى ئەسلىگە.
دەريا بولۇپ ئۇرغۇدى غەيرەت،
ئەزالارنىڭ ئوتلۇق قەلبىدە.

يىزىنىڭ مەرت قىز ـ ئوغلانلىرى،
يۇرۇپ كەتتى ئوستەڭ چىپىشقا.
شۇجى ئوزى جەڭ مەيدانىدا،
باشچى بولدى قايناق چىلىشقا.

كېچە ـ كۈندۈز قىزىدى كۈرەش،
ئۆتتى تالاي جەڭگىۋار ئايلار.
كوكنى قۇچتى مېھنەت شاۋقۇنى،
تىلغا كىردى تىلسىمات جايلار.

پۈتتى ئۇستەڭ،

ئاقتى كۈمۈش سۇ،
ئىككى لەۋگە تولۇپ لىپمۇ ـ لىپ.
ئاقتى چاڭقاق يەرنى ياشنىتىپ،
مول ھوسۇلنىڭ سازىنى چېلىپ.

شۇجى ئويـلار: "4 كىشىلىك گۇرۇھ"
يوقالمىسا ياشنامتى يېزا،
نۇر چاچمىسا بەخت ئاپتىۋى،
ئالغا قەدەم تاشلامتى يېزا...

سۇ بىلەن تەڭ ئاقار ئۇزاققا،
شۇجىنىڭ شات ھىس ـ تۇيغۇلىرى،
ئۇزۇلمەستىن ئاقماقتا مانا،
يۈگەنلەنگەن تاغنىڭ سۇلىرى.

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

....

شاتلان شۇجى، يېڭى دەۋراندا،
شاتلىنىشقا ھەققىڭ بار سېنىڭ.
چۈنكى بۇندا جەننەت قۇرۇشقا،
ئۇزاقلاردىن ئەھدىڭ بار سېنىڭ.

چۈمدى ۋەتەن باھار نۇرىغا،
تىلەكلىرىڭ گۈللەيدۇ تېخى.
يۇرتۇڭ ئەندى چىقىرىپ قانات،
پەرۋاز قىلىپ ئۆرلەيدۇ تېخى.

1977 - يىل ئوكتەبىر.

ئەندى

تۇمەن پالۋان ئىلىم - پەننىڭ يولىدا بەيگىدە ئەندى،
ۋەتەننىڭ شاتلىغى چەكسىزكى خۇاگخې ئەۋجىدە ئەندى،
كوكۇل گۈلدەك ئېچىلماقتا ھاياجان ئىلكىدە ئەندى،
قىزىل نۇر جىلۋىسى چاقنار چېچەكلەر ھوسنىدە ئەندى،
قىياندەك يامرىدى ئىلھام ھەۋەسكار قەلبىدە ئەندى.

نىچاغدىن تەلپۈنۈپ كۈتتۈق بۇ قۇتلۇق كۈننى بىتاقەت،
بىراق بۇ ئارزۇ-ئىستەكنى قامال قىپ كەلدى توت ئاپەت،
ئىلىم-پەن قالدى بەد نامغا، بىرىلدى پىتنىگە نوۋەت،
ئادالەت بولدى دەپسەندە، كوتەردى باش رەزىل توھمەت،
چىكەتتۇق غەم، كىلەرمۇ دەپ جاھالەت ئەسلىگە ئەندى؟

يوقالدى ئەندىشە-تەشۋىش، تۇماننى قوغلىدى ئاپتاپ،
زىمىننى لەرزىگە سالدى خوشاللىق شاۋقۇنى ياڭراپ،
ئىجاتكار ئوت يۈرەكلەرنى جاسارەت يالقۇنى قاپلاپ،
چىلىشقا يۈردى ئوتكەلنى بوسۇپ ئوتمەككە بەل باغلاپ،
زەپەر تۇلپارىمىز جەڭدە، يىڭىشنىڭ پەيزىدە ئەندى.

دىدى كومپارتىيە بىزگە: ئىرادە تۇرغۇزۇپ گاڭدىن،
قوشۇقلار بۇ دىيارغا شان، ئۇزۇڭلار ئاينى ئاسماندىن،
قىلىپ سۇمرۇغ كەبى پەرۋاز، ئوتۇڭلار چوققىدىن-ھاڭدىن،
ياراتسا موجىزە كىمكى تاقايمىز گۈل شەرەپ-شاندىن،
ئورۇن يوق ئۇشبۇ مەيداندا قۇرۇق سوز ئەركىگە ئەندى.

ئۇيۇشتى بارچە مۇستەھكەم، جىمى سەپ جەڭگە ئاتلاندى،
سىپىق گاز ئورنىنى ئىپار ھىدىدەك ساپ ھاۋا ئالدى،
زىمىن، كوك ھەمدە ئوكيانلار گويا جەڭگاھقا ئايلاندى،

ئىلىم-پەن ئىشقى دىللاردا گويا گۈلخان بولۇپ ياندى،
كورۈلدى ئەجرىمىز بىزنىڭ كۈرەشنىڭ ئەۋجىدە ئەندى.

نىشان ئايدىڭ ۋە ئىمكانغا كېپىلدۇر دەۋرىمىز بىزنىڭ،
يېڭىش مۇشكۇلنى خاس بىزگە، پۈرولېتار تەكتىمىز بىزنىڭ،
ۋەتەننى گۈلگە پۈركەشتۇر مۇقەددەس ئەھدىمىز بىزنىڭ،
ئاشۇ مەقسەتكە تەقدىمدۇر پاراسەت-ئەقلىمىز بىزنىڭ،
ئىلىم-پەن ئىشقى گۈلخاندەك خەلقىنىڭ قەلبىدە ئەندى.

1977-يىل دېكابىر، ئۈرۈمچى.

ئۇستازىمغا

ئۈرۈمچىدە تۇردۇم ئوزاق يىل،
ئوقۇشتا ھەم خىزمەتتە بولۇپ.
تاغلار ئېشىپ، يۇرتۇمنى يوقلاپ،
كەلدىم بۈگۈن پۈرسەت توغۇلۇپ.

ئوز يۇرتۇمدا ئونجى كورگىنىم،
بولدى مېنىڭ ئانا مەكتىۋىم.

ئەسكە چۈشتى باللىق يىللار،
ۋاراقلاندى كوڭۈل دەپتىرىم.

ئانا مەكتەپ ئۇستۇرگەن مېنى،
ياشلىقىمغا مەزمۇن سىڭدۇرۇپ.
نۇرلاندۇرغان ساددا دىلىمنى،
ئۇستازلىرىم بىلىم بىلدۇرۇپ.

ئۇستازىمنى قىلدىم سۇرۇشتە،
كىرىپ ئانا مەكتىۋىمگە مەن.
ئۇ لېكسىيە سوزلەۋېتىپتۇ،
باللارغا بار زېھنى بىلەن.

باقتىم تونۇش ئىللىق چىرايغا،
دەرىزىدىن ئېھتىرام بىلەن.
ھەركىتىنى تېزلەتتى يۇرەك،
چۈمدۈم پۈتمەس ھاياجانغا مەن.

چاچلىرىغا قونۇپتۇ قىرو،
ياكى ئاق بور چاڭلىرىمۇ ئۇ.
ياق، چاڭ ئەمەس، يۇگرەك يىللارنىڭ
ئىنئامى ۋە سوغىلىرى بۇ.

ئەمما تۇرقى تەمكىن ۋە تېتىك،
چاقنار ئۇتلۇق كۆزلىرى تېخى.
قوغۇشۇندەك سالماق، ۋەزنلىك
ئاۋازىمۇ ئاۋالقى پېتى.

مۇئەللىمنىڭ سۆزىگە بېرەر،
ساۋاقداشلار چىن ئىخلاسىنى.
ئۇستاز سۆزلەر تارىختا ئۆتكەن
ئالىملارنىڭ ئىختىراسىنى.

بىر چاغلاردا بىزلەرگىمۇ ئۇ،
دەرس بەرگەنتى ئۆگىتىپ ئەقىل.
نەزىرىيىنى ئاساسلايتتى ھەم،
تەجرىبىدىن كەلتۈرۈپ دەلىل.

يىگىرمە يىل ئۆتتى ئارىدىن،
دەرس سۆزلەيدۇ ئاۋالقىدەكلا.
شۇڭا ئۇنىڭ داڭقى-توھپىسى،
كېزىپ يۈرەر پۈتۈن يۇرت ئارا.

دەرستىن چۈشۈپ چىقتى مۇئەللىم،
مەن ئالدىدىن بەردىم تونۇشلۇق،

ئۇيغۇر كىتاب تورىبېكىتى
www.uyghurkitap.com

بىز گويا كى ئاتا ـ بالىدەك،
قۇچاقلىشىپ قىزغىن كورۇشتۇق...

دولقۇنلىدى مېھرىم دېڭىزدەك،
سىز ئۇستازىم ــ بۇيۇك ئىنسانغا.
ئازمۇ سىزنىڭ ئەجىر ـ توھپىڭىز،
ھور ۋەتەننى پۇركەشتە شانغا.

ئەلگە مۇە بەرمەكتە سىزنىڭ
پەرۋىش قىلغان كوچەتلىرىڭىز.
گۇللەتمەكتە ئانا ۋەتەننى.
يېتىشتۇرگەن شاگىرتلىرىڭىز.

كىچىك ئادىل بولدى ئىنجېنېر،
يەر تەكتىدىن ئالماقتا مەدەن.
كەپسىز مۇرات تېخنىكتۇر بۇگۇن،
دەريالارغا سالماقتا يۇگەن.

كۇمۇش قۇشنى پەرۋاز قىلدۇرۇپ،
كوك ئاسماندا كېزەر بەختىيار.
ئوز ئىشىدا يېڭى كەشپىيات
بەرپا قىلدى دوختۇر گۇلباھار.

سىز ئوقۇتقان تالاي ساۋاقداش،
ئەلگە توھپە قاتماقتا بۈگۈن.
كۆرەشمەكتە ساپ تەر ئاققۇزۇپ،
كوممۇنىزىم غايىسى ئۈچۈن.

ئىخ، مۇئەللىم — قەدىرلىك ئۇستاز.
قەدىرلەيدۇ سىزنى ھور زامان.
ئوبرازىڭىز ئۈچمەس، ساقلىنار،
شاگىرتلارنىڭ قەلبىدە ھامان.

يېزىلىدۇ تارىخ بېتىگە،
سىزنىڭ قۇچقان شەرەپ - شانىڭىز.
ئەۋلاتلاردىن - ئەۋلاتلارغىچە،
ياشنار سىزنىڭ قۇتلۇق نامىڭىز.

1978 - يىل يانۋار، قارىقاش، ياغاچچى يېزىسى.

بولاي مەڭگۈ مەدەتكارىڭ

گۈل ئاشىقى بۇلبۇل باغدا،
سايرار ھامان گۈلگە قونۇپ.

ئىجاتكارىم يارىم ساڭا
قەلبىم كويەر يالقۇن بولۇپ.

شاتلىنىمەن ئەل ئاغزىدىن
ئاڭلاپ سىنىڭ تەرىپىڭنى.
قاتتىم غەزەل-ناخشامغا مەن،
قۇچقان شانۇ-شەرىپىڭنى.

ئۇمرۇم گۈزەل مەزمۇنغا باي،
سەن سويۇملۇك جانان بىلەن.
بىرگە ئۇتسەم ئارمانىم يوق،
سەندەك تالماس ئىشچان بىلەن.

كەشپىياتىنىڭ غۇنچىسىنى
ئېچىلدۇرغىن ئىجاتكارىم.
يۇرۇشلەردە بولاي سىنىڭ
تا مەڭگۇلۇك مەدەتكارىڭ.

1978-يىل فېۋرال، ئۇرۇمچى.

ئۇيغۇر كىتاب تورىبېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ بىردىن بىر ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

تىيانشان بۇلبۇلىغا

بويۇڭنى سەھندە كورسەم،
ئېچىلغان گۇلمىكىن دەيمەن.
جاراڭلىق ناخشا ياڭراتساڭ،
سېنى بۇلبۇلمىكىن دەيمەن.

ئۇلۇغ دەۋرىمگە كۈي كۈيلەپ،
تالاي يىل ناخشا ياڭراتتىڭ.
شۇڭا ئوتلۇق كوڭۇللەرنىڭ
مۇھەببەت-زوقىنى تارتتىڭ.

ساداسى ئاشۇ ناخشاڭنىڭ
كېلەر دەريايۇ-تاغلاردىن.
سالام يوللايدۇ ئىشچانلار
ساڭا بوستانۇ-باغلاردىن.

مەدەتكار دۇر ۋەتەن، خەلقىڭ،
مۇناسىپسەن بۇ گۈلشەنگە.
تىيانشان بۇلبۇلى ياڭرات
خوشال ناخشاڭنى مەڭگۈگە.

1978-يىل ئاپرېل، ئۈرۈمچى.

سەن بىلەن

ئامرىغىم دىخان قىزى، چۈشتۈم چېلىشقا سەن بىلەن،
تەر توكۈپ چول قوينىدىن ئالتۇن ئېلىشقا سەن بىلەن.

بەختىيار يۈرتۈمنى غەلىبە گۈلىگە پۈركەش ئۈچۈن،
رازىمەن تاغلار ئېشىپ، دولقۇن يېرىشقا سەن بىلەن.

ۋەدە بەردىم چىن يۈرەكتىن مەردۇ-مەردان ئالدىدا،
ئەل-ۋەتەن ئىشقىدا گۈلخانداك يېنىشقا سەن بىلەن.

نۇرلىنىپ كەلگۈسىمىز ئاچماقتا بىزگە كەڭ قۇچاق،
بەلنى مەھكەم باغلىدىم بىللە بېرىشقا سەن بىلەن.

1978-يىل ئاپرېل، ئۈرۈمچى.

ئۇيغۇر كىتاب تورى بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ساگا

ئوت يۈرەك تېخنىك دىگەن نام بەردى ئەل چولپان ساگا،
كوكرىگىڭگە گۈل قادالدى، ياغدى ھورمەت-شان ساگا.

سەن يېتىشتۈرگەن ئۈرۈقتىن ئالدى ئولكەم مول ھوسۇل،
شۇنچىلىك ئورلەشكە ئىمكان بەردى ھور دەۋران ساگا.

ياشىنىسۇن، كۆلسۇن ئىجادىڭ ئەي چىۋەر ئۇيغۇر قىزى،
ئىشتىياقىم بولدى يالقۇن، مەن تەسەددۇق جان ساگا.

1978-يىل دېكابىر، ئۈرۈمچى.

بىلـلە

گۈزەل گۈلشەن ئارا ھوسنۇڭ
مىسالى تاڭدىكى غۇنچە.

سىنى چەكسىز قەدىرلەيمەن،
ساداقەت بابىدا شۇنچە.

ئىزىنتقۇ قەستىنى يەڭدۇق،
سىناق مەيدانىدا بىللە.
تاھىر، زوھرا بولۇپ ئاقتۇق،
ۋاپا دەرياسىدا بىللە.

مۇشەققەت تاغىدىن ئاشتۇق،
جانانىم ئىككىمىز بىللە.
كوكۇلدە ئۇلغىيىپ باردى،
مۇھەببەت مېھرىمىز بىللە.

بارارمىز كەڭ قۇلاچ تاشلاپ،
چېلىشنىڭ ئالدىدا بىللە.
قىزىنتقايمىز بەلەن تويىنى،
ۋىسال ئىقبالىدا بىللە.

1978 ـ يىل دېكابىر، ئۈرۈمچى.

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

شائىر بىلەن سوھبەت

(لىن بىياۋ ۋە "4 كىشىلىك گۇرۇھ"نىڭ زىيانكەشلىكىگە ئۇچرىغان بارلىق پىشقەدەم يازغۇچى، شائىرلارغا بېغىشلايمەن.)

مۇخبىرلىققا ئاتلاندىم بۈگۈن،
باشلىقىمدىن ئېلىپ ئىجازەت.
قايتا جەڭگە كىرگەن پىشقەدەم
شائىرنى مەن قىلدىم زىيارەت.

مەن ئۇنىڭغا قىلدىم ئىلتىماس،
تارىخىنى ئەسكە ئېلىشنى.
كەچمىشنى ـ كەچۈرمىشنى
رەت ـ رېتىچە سوزلەپ بېرىشنى.

چوڭدى پۈتمەس خىيال تەكتىگە،
پىشقەدەم زات، ھورمەتلىك كىشى.
باشلىدى ئۇ جەڭ يىللىرىدىن،
كوز ئالدىغا كەلدى كەچمىشى.

* * *

لوگۇچياۋدا پۇرۇخ پۇرۇتۇپ،
ياغرىغاندا زەمبىرەك ئۈنى.
يات تائىپە ئەزىز ۋەتەنگە
ئىپلاس قەدەم تاشلىغان كۈنى:

تۇمەنلىگەن قانۇ-قېرىنداش
ياۋ ئوقىدا ئايرىلدى جاندىن.
قان ساقىغان سىداۋ ئاستىدا
ھەيدەلدى كوپ پۇقرا ماكاندىن.

ئۇ چاغ مېنىڭ ياشلىق يىللىرىم،
ئۇرۇمچىدە ئوقۇپ يۇرەتتىم.
مەرىپەتنىڭ دەريالىرىدا،
غۇلاچ يېيىپ قانماي ئۈزەتتىم.

بۇ ۋەھىمە، ئاپەتلىك خەۋەر،
كوكرەكلەرگە پاتتى زىخ بولۇپ.
تەۋرەپ كەتتى پۇتكۇل تيانشان،
بارچە مىللەت كەتتى قوزغۇلۇپ.

كويدۇرەتتى قىساس يالقۇنى،
مىليونلىغان ئىنسان دىلىنى.

ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

چىدالامدۇ ئادەم بالىسى،
ياۋغا تاشلاپ ئالتۇن ئېلىنى.

ئايلاندىم مەن قەھرۇ-غەزەپكە،
ۋولقان ئىدى ياش قەلبىم گويا.
بولدى قەلەم ئۇتكۇر قورالىم،
تومۇردىكى قانلىرىم سىيا.

قانلىق يىللار، ئاپەتلىك دەۋر،
شائىر قىلىپ ئۇستۇردى مېنى.
(يازماي قانداق تاقەت قىلىمەن،
تارتىپ خورلۇق تولغاقلىرىنى.)

يازدىم شېىر، شېىرلىرىمدا
ئانىلارنىڭ خىتاۋىنى مەن.
يازدىم ئاچا-سىڭىللىرىمنىڭ
كوكنى قۇچقان پىغانىنى مەن.

يازدىم ئاتا ئۇمىتلىرىنى،
بالىلارنىڭ نالىسىنى مەن.
يازدىم ئەجدات ۋەسىيىتىنى،
يازدىم خەلق ساداسىنى مەن.

مەدەت بەرگەچ يەنئەن خىتاۋى
ۋۇجۇدۇمغا ھەر دەم، ھەر مىنۇت.
قىلدىم كۈرەش، ئۇلغايغاندىمۇ
ئاسمىنىمدا قاپ-قارا بۇلۇت.

ئەل قىسمىتى، ۋەتەن تەقدىرى
قىل ئۈستىدە تۇرغان چاغلىرى.
يۇرت خائىنى ياۋۇز شىبىڭ شىسەي
ياۋغا مالاي بولدى ئاخىرى.

مۇناپىقلار بازار تالىشىپ،
بەس-بەس بىلەن ساتتى ۋەتەننى.
(نەدىن بىلسۇن ئۇ شەرمەندىلەر
مىللەت، ۋەتەن دەيدىغان غەمنى.

ھەر كېچىسى قانچە يۈزلىگەن
ۋەتەنداشلار تۇتقۇن قىلىندى.
ياۋ زۇلمىدىن بىگۇنا خەلق
ئۇششۇك تەككەن چوپتەك قىرىلدى.

....

www.uyghurkitap.com

جاھانگىرنىڭ غالچىسى بىلەن
تۇتۇشقاچقا تەۋرەنمەي تۇرۇپ.
مەن تۇرمىگە تاشلاندىم، خائىن
شىڭ شىسەينىڭ تۇتقۇنى بولۇپ.

ۋەيلۇن دوزاخ-زىندان ئىچىدە
پۈتۈن تېنىم قانغا بويالدى.
مىسرا تۈزدۈم ئۆز قېنىم بىلەن،
قىزىل قاندىن تاملار بويالدى.

ئېغىر كۈنلەر ئۆتتى شۇ پېتى،
ياۋ بىلەن جەڭ قىلدىم چىڭ تۇرۇپ.
شىڭ يىقىلدى، تۇرمىداشلارنى
گومىنداڭغا بەردى تاپشۇرۇپ...

* * *

تاڭنىڭ نۇرى بۇزدى-غۇلاتتى
كونا سېپىل، چىرىك ئوردىنى.
قۇشلار ئۇچۇپ چىقتى قەپەزدىن،
يوقسۇل خەلق تاپتى ئورنىنى.

تاڭ نۇرىغا قاتتىم كۈيۈمنى،
ھاياجاننىڭ ئەۋجىدە تۇرۇپ.

پەرۋاز قىلدىم كوپ ـ كوك سامادا،
ئازات ئەلنىڭ لاچىنى بولۇپ.

يوقسۇلغا يەر بولۇپ بېرىشتىن
ئازات ئېلىم گۇگۇشىلاشقىچە.
سوتسىيالىستىك يېڭى قىياپەت
جەننەت بولۇپ چىراي ئاچقىچە.

شۇنچە يىللىق قايناق چېلىشتا،
بولدۇم باشتىن تا ئاخىرغىچە.
ئاداشمىدىم توغرا نىشاندىن،
بەل مۇكچىيىپ، چاچ ئاقارغىچە.

بىراق قاتىل، ئاپەت يىلتىزى
لىن بياۋ ۋە توت زەھەرخەندە،
ۋەھشىلىشىپ دېيىشتى، ماڭا
توھمەت چاپلاپ "قارا گىزەندە".

ئەۋج ئالدى ئاپەتلىك بوران،
يامراپ كەلدى توھمەتلەر سېلى.
كويىقاپقا ئايلاندى بوگۇن،
ئەجدادىمنىڭ مۇقەددەس ئېلى.

ئۇيغۇر كىتاب تورى بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

دەۋرىمىزنىڭ گۇناھكارلىرى،
"گۇناھكار" دەپ قاماشتى مېنى.
قانداق جاھان، قانداق زامان بۇ،
ئەي خالايىق ئېيتىڭلار قېنى؟

كىملەر مېنىڭ قولۇمغا كويزا،
پۇتلىرىمغا ئىشكەل سېلىشتى؟
كىملەر مېنىڭ قىزىل قېنىمنى
ئىچكىنىگە ئىنئام ئېلىشتى؟

زۇلمەت قوينى ـ زىندان ئىچىدە،
مەن تارتمىغان ئازاپ قالمىدى.
قىينالغانغا مەن جان ئۈزمىدىم،
قىينىغانغا جاللات تالمىدى.

مەن تۈرمىدە تارتقان ئازاپنىڭ
ھېساۋىنى ئېلىپ بولامدۇ.
ئۇغۇ مەيلى، بىراق زەھەرلىك
تۆھمەتكە چىداپ بولامدۇ؟!

مەن بىر ئۆمۈر پۈرولېتارغا يات
شېئىرلارنى يېزىپتىمىشمەن.

قىزىل تۇغنى ئاغدۇرماق ئۇچۇن
"قارا كۈچلەر" يىغىپتىمىشمەن.

ئەسكە ئالسام باسقان مۇساپە ـ
تارىخىمنى بىر ـ بىر ئاختۇرۇپ.
ھاياتىمدا ئەل ـ ۋەتەن مېھرى،
ۋۇجۇدۇمغا سىڭگەن سۈت بولۇپ.

يالتايمىدىم، تاكى بىر ئۆمۈر
پارتىيىگە ئەگىشىپ كەلدىم.
ياۋنى ئالدىم قامچا ئاستىغا،
دەۋرىمگە كۆي ياڭرىتىپ كەلدىم.

شۇنداقتىمۇ ئۇلار نىمىشقا
يۈرىگىمگە تارتماقتا سىزىق.
مەلئۇنلارنىڭ نەيرەڭ، ۋاستىسى،
نىمە دىگەن قەبىھ، زەھەرلىك.

مەن تارتقان دەرت ـ ئازاپ ئالدىدا
ۋەيلۇن دوزاق جەۋرىسى نىمە.
شۇنچە تولا ئۇچمەنلىك قىلىپ،
جاللاتلارنىڭ مەقسىدى نىمە.

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

ئېيتقىن دۇنيا قوينۇڭدا سېنىڭ
ئىنسانلارنىڭ ئىززىتى نېمە؟
ئېيتقىن قېنى، ئادەم دېگەننىڭ
چۇمۇلىدىن قىممىتى نېمە؟

مەن ئويلايمەن، ئويلىغانسېرى،
بۇ سىرلارنىڭ تەكتى ئېچىلماس.
كۆڭلۈمدە بار قات ـ قات سوئاللار،
سوئاللارغا جاۋاپ تېپىلماس.

توققۇز يىلىم ئۆتتى شۇ پېتى،
ئۈستىخانغا چاپلاشتى تېرە.
زەئىپلەشتى ۋۇجۇدۇم، بىراق
ساپ ۋىجدانىم بولمىدى خىرە.

كېيىن بىلدىم ئىشنىڭ تەكتىنى،
سوپۇشكەندە تاڭ نۇرى بىلەن.
چىمەنزارنى ۋەيران قىلغۇچى،
توت يالماۋۇز، توت چايان ئىكەن.

مەن خوشلاشتىم گۈندىپاي بىلەن،
شۇم جاللاتلار كىردى ھەپسىگە.

داۋالاندىم ئۈچ يىل، تەل-توكۇس
ساغلاملىغىم كەلدى ئەسلىگە.

مەن كىرىشتىم ئىجادىيەتكە،
مەن كىرىشتىم ئەندى بولەكتىن.
مەن كىرىشتىم قايغۇ-خوشاللىق
گىرەلىشىپ گەتكەن يۈرەكتىن.

يازماقتىمەن كوز ياشلىرىمنىڭ
دەرياسىدا ئاققانلىغىمنى.
يازماقتىمەن بۇ نەۋ باھارغا
مەمنۇن بولۇپ باققانلىغىمنى.

يازماقتىمەن بارچە سەپلەرنىڭ
بەيگىلەردە ئىلگىرلىشىنى.
خەلقىمىزنىڭ كەلگۈسى ئۈچۈن
ئىنتىلىشى، تەلپۈنۈشىنى...

* * *

ئەكس ئېتەر سۈنماس ئىرادە،
ئۇنىڭ چاقناپ تۇرغان كوزىدىن.
جىلۋىلىنەر كەلگۈسى غايە،
پولات مۇسكۇل شائىر سوزىدىن.

ئۇيغۇر كىتاب تورى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

*　　*　　*

يازغىن شائىر، يازغىن توختىماي،
كورگىنىڭنى، بىلگەنلىرىڭنى.
گاھى بەخت، گاھىدا زۇلمەت
دېڭىزىدا ئۈزگەنلىرىڭنى.

شېئىر يازغىن، ئەل ساداسىدەك،
نامەرتنى سوك، مەرتلەرنى كۈيلە.
غۇرۇرلانسۇن يۇرتۇم سېنىڭدىن،
پەرۋاز قىلغىن كوكلەردە ئورلە.

يازغىن، ھەر بىر شېئىرلىرىڭدىن
سانسىز يۈرەك ھوزۇر ئالغىدەك.
يازغىن، تارىخ سەھىپىسىدە
ئوتلۇق نامىڭ مەڭگۈ قالغىدەك.

1979-يىل يانۋار، خوتەن — ئۈرۈمچى.

سەندە

دىيارىم، جانجان يۇرتۇم ھەقىقەت پارلىدى سەندە،
كۆسلىدى چىڭگىلىك، كوكلەپ كوچەتلەر ئايىندى سەندە،
ھۇقۇش قوغلاندى، بۇلبۇللار ئەجەپ شوخ سايرىدى سەندە،
ياشاردى رەڭمۇ-رەڭ گۇللەر، كوڭۇللەر يايرىدى سەندە،
زامانغا سويگۇسى ئەلنىڭ بولۇپ سەل يامرىدى سەندە.

ئىجات-سەنئەت بىغىدا شات-خوشال سوزلەشكە ئىمكان بار،
ھەقىقەت ئوتىدا لاپ-ساختىنى ئورتەشكە ئىمكان بار،
ئىلىم-پەن ئەھلىگە پەرۋاز قىلىپ ئورلەشكە ئىمكان بار،
ياراتسا كەشپىيات ئەلگە ئۇنى كۆيلەشكە ئىمكان بار،
شۇڭا دەۋرانغا دىل زوقى بولەكتىن قايىندى سەندە.

زاۋۇتتا قەھرىمان ئىشچى رىكورد بۇزماقنى كوزلەيدۇ،
سورىساڭ "جان پىدا خەلقىمگە كۆلدى ئارزۇيۇم" دەيدۇ،
دىخان كەتمەنگىلا باقماي، يېڭى سايماندا ئىشلەيدۇ،

ئوزى ئاپقان هالال ناننى ئازادە ئول-تۇرۇپ يەيدۇ،
توكۇپ تەر كىم خامان ئالسا، ئاشۇ ماي چاينىدى سەندە.

قۇرۇق سوزلۇك سىغىزخانغا ۋەتەن قوينۇڭدا مەيدان يوق،
رۇكۇلداپ توت پەسىل تۇغماس تۇخۇمسىز توخۇغا دان يوق،
بىسىلدى تىنجىماس چۇقان، گۇناسىز جانغا بوھتان يوق،
كۇرەشچان ئارغىماقلارنىڭ يولىدا ئەندى قاپقان يوق،
ئادالەتنىڭ كۇيى ھەر يان جاراڭلاپ ياڭرىدى سەندە.

يىراقتا قەلبى ئورتەنگەن يىگىت جانانىغا يەتتى،
سىقىلغان قەھرىلىك دىللارمۇ ئەرك بوستانىغا يەتتى،
كورۇندى كوزلىگەن ئىقبال، خەلق ئارمانىغا يەتتى،
بۇ شاتلىق نەغمىسى سانسىز كۇرەش قۇربانىغا يەتتى،
خەلقنىڭ بەختى-ئارزۇسى چېچەكلەپ ياشنىدى سەندە.

يىراق مەنزىلگە كوز سالسام كېتەرمەن جانلىنىپ شۇنچە،
گوياكى توىغا خەت ئالغان يىگىتتەك شاتلىنىپ شۇنچە،
ۋەتەن بەختىگە زوق ئەيلەپ دىلىمدىن ماختىنىپ شۇنچە،
بارارمەن ئوز ئىجادىمغا-ئىشىمغا باغلىنىپ شۇنچە،
گۇزەل تۇرمۇش، ئۇلۇغ غايە قۇياشتەك بالقىدى سەندە.

مۇرادىم ئەي ۋەتەن، سەندە ئومۇرلۇك تەر-ئەجىر توكمەك،
نۇرانە كەگرى قوينۇڭنى بەھىشتەك گۇللىتىپ ئوتمەك،
زەپەر تۇلپارىدا ئورلەپ بۇيۇك توت چوققىغا يەتمەك،
يېڭى ئەۋلات ئۇچۇن سوغات-نىشانە قالدۇرۇپ كەتمەك،
ئاشۇ يۇكسەك نىيەت-سۇنماس ئىرادەم ئۇرغىدى سەندە.

1979-يىل فېۋرال، ئۇرۇمچى.

بەختىم بار

سۇبھى تاڭنىڭ ئىپار ھىدلىق ساباسى،
يەلپۇپ ئوتەر مەجنۇن تالنى-سۇمبۇلنى.
قىز-ئوغۇللار ئېتىزلاردا ئىشلەيدۇ،
تاڭ قالدۇرۇپ گۇلشەندىكى بۇلبۇلنى.

زەرىدارلار ئارىسىدا ئىشلەيمەن،
لەۋھە ئالغان يارىم بىلەن بىرلىكتە.
ئىش-ئەمگەكتە ئۇزۇپ چىقىپ ئالدىدا،
ۋەدىمىز بار توي قىلماققا كوزلۇككە.

شۇڭا مېنىڭ تەر ئاققۇزۇپ ئىزىمدا،
نەمۇنىچى بولۇش ئۈچۈن ئەھدىم بار.
دولقۇنلايدۇ دىل شاتلىقىم دەريادەك،
چۈنكى تاللاپ سۆيگىنىم بار، بەختىم بار.

1979-يىل فېۋرال، ئۈرۈمچى.

ۋەتەن مۇھەببىتى

ۋەتەن مۇھەببىتى نە قەدەر ئۇلۇغ،
ۋەتەن دەپ قان كەچكەن ئەجداتلىرىمىز.
ۋەتەنگە مەنسۇپتۇر بىزنىڭ ئۆمرىمىز،
ۋەتەن دەپ تۇغۇلار ئەۋلاتلىرىمىز.

ۋەتەنگە بېغىشلاپ ئوتتى ئۆزىنى،
ساپ نىيەت ئوغۇل-قىز، ئالىملىرىمىز.
بىر ئۆمۈر ۋەتەننىڭ شان-شەۋكىتىگە،
قەسىدە توقۇشتى شائىرلىرىمىز.

مەنمۇ ياش شېرىيەت ھەۋەسكارىمەن،
قەلبىمدە بۇ ھىسنى ئويغاتتى ۋەتەن.

يالقۇنلۇق مىسرانى تاپاتتىم نەدىن،
ئانىجان ئىلھامنى بەرمىگەندە سەن؟

ھەر بىقىپ ھوسنۇڭگە ئالغان ئىلھامىم
ئالدىدا دەريانىڭ دولقۇنى نىمە.
شاۋقۇنلۇق دىڭىزدۇر تەسىراتلىرىم،
مەن ئۇنىڭ ئۈستىدە ئۈزگۈچى كېمە.

ئۈزىمەن ۋە لېكىن تا شۇ ياشقىچە،
تۇيغۇلار قىرغىغى كورۇنگىنى يوق.
ئۇرسىمۇ قانچە رەت دەھشەتلىك بوران،
سېنىڭدىن دىل رىشتىم ئۈزۈلگىنى يوق.

كوزلىرىم قامشار گۈل باغلىرىڭدا،
ئويلايمەن ئالەمنىڭ جەننىتى مۇشۇ.
تەمىنى تېتىيمەن مىۋىلىرىڭنىڭ،
ۋە دەيمەن: جەننەتنىڭ شەرۋىتى مۇشۇ.

سۇبھىدە بىپايان زىمىن ۋە ئاسمان
شەپەقنىڭ نۇرىغا چومگەندە تۇتاش،
كوز تىكىپ قانمايمەن گۈزەللىگىڭگە،
يامرايدۇ ئىلھامىم قىيانغا ئوخشاش.

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

سېخىلىق، مەرتلىكنىڭ نەمۇنىسى سەن،
بېرىسەن خەلقىڭگە بىھساپ نىمەت.
بېرىسەن ھەر كىمگە لازىملىغىنى،
ھېچقاچان قىلمايسەن خوشامەت، مىننەت.

ئېخ، ۋەتەن سەن دىمەك چىنلىق دىمەكتۇر،
سەن ئىنسان قەلبىگە تۇگىمەس ئۇزۇق.
يارالغان سەن پەقەت سەممىيەتتىن،
تۇپرىغىڭ مۇقەددەس ۋە نامىڭ ئۇلۇغ.

زېمىنگە تۇغۇلغان ئادەم بالىسى،
قانداقمۇ سويمىگەي ئۇز دىيارىنى؛
ۋە قانداق ئەيلىمەس ئىزھار، ۋەتىنىم
بار مېنىڭ، دەيدىغان ئىپتىخارىنى.

بارمىدۇ دۇنيادا پەرزەنتلىرىگە
سەن كەبى مېھرىبان، شەپقەتچى ئانا؟!
ئوغلۇڭغا قەدرىڭنى بىلمەسلىكتىنمۇ
بارمىدۇ ئېغىرراق جىنايەت ـ گۇنا؟!

مەن ئۇسۇپ ئەقلىمگە كەلگەندىن بېرى،
ياشايمەن ھەمىشە ھاياجان بىلەن.

ئويلىسام تەقدىرىم، قايغۇ، شاتلىغىم،
سەن بىلەن چەمبەرچەس باغلانغان ئىكەن.

مېھرىڭنىڭ نۇرىغا چومۇلۇپ ئۇستۇم،
سەن بىلەن ياشنىدى ھاياتىم بېغى.
قەلبىمدە پەرزەنتىڭ ئاتالماقتىنمۇ
ئارتۇقراق شەرەپنى سەزمىدىم تېخى.

ئۆزەمنى ئادەم دەپ ياشىماقلىغىم
ئەمەستۇر تۇغۇلۇپ قالغىنىم ئۈچۈن.
بىلىمەن ۋىجدانىنىڭ ئالى بۇرچىنى،
مەنسۇپتۇر سەن ئۈچۈن بارلىغىم پۈتۈن.

1979-يىل ماي.

ئۈستەڭ بويىدا

ئۈستەڭنىڭ بويى خىلۋەت،
سۈپ-سۈزۈك سۈيى شەرۋەت.
ئۈستەڭ بويىدا كۈندە،
قىزيىدۇ خوشال مېھنەت.

يار بىلەن چۈشۈپ ئۈشتىن،
باردۇق سەيلىگە كەچتە.
يۇلتۇزلۇق گۈزەل ئاخشام،
مەڭگۈلۈك قالار ئەستە.

سوقتى قوش يۈرەك تەڭكەش،
كەلدۇق شۇندا بىر سوزگە.
كۆتكەن ئارزۇلۇق توينى،
پۈتۈشتۇق كىلەر كۈزگە.

توي قىلماقتا قوش دىلنىڭ،
يالقۇنلۇق قارارى بار.
بىزنىڭ بەختىيار ئەلدە،
ياشلارنىڭ باهارى بار.

1979-يىل ماي.

تەر توكەيلى بىرلىكتە

پەھلىۋانلار سىپىدە كوردۇم بويۇڭنى،
قادالدى دىل خۇمارىم، كوكسۇڭگە غۇنچە.

چۈمۈلگەندە سەن قۇتلۇق ئالقىش پەيزىگە،
خوشاللىقىم دەريادەك ئۇرغۇدى شۇنچە.

ئېيتقىن جانان، ئېيتقىنا، قىلماي تەقەززا،
بولدۇڭ قانداق مۇناسىپ شانۇ-شەرەپكە.
مەن بىلىمەن يۇرتۇمنىڭ پەخرى سانالدىڭ،
جاۋاپ بەرگەچ خەلقىمىز كۈتكەن تەلەپكە.

قەلبىمدىكى مۇھەببەت ياشنىدى ساڭا،
كوكرىگىڭدە ئېچىلغان قىزىل غۇنچىدەك.
تەر توكەيلى بىرلىكتە ئانا تۇپراقتا،
كۈلۈپ باقسۇن بىزلەرگە پارلاق كېلىچەك.

تەر توكەيلى، ئۇتكەلدىن ئاتلايلى بىللە،
گۈل ئېچىلسۇن گۈلزاردا ئوينايلى بىللە.

1979-يىل ئىيۇن.

چوپان قىز

ھايات زوقى قاينىغان ماكان،
تىيانشان ۋە بەيتىك ئارىلىغى.

ئۇيغۇر كىتاب تورىبېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ئەسلىتىدۇ يېشىل دېڭىزنى،
بۇ ۋەتەننىڭ مۇنبەت يايلىغى.

تىنچىمايدۇ ئاتلار دۈپۈرى،
ئاۋۇللارنىڭ كۆلكە-ھاۋقۇنى،
يۈرەكلەردە يېڭى ھاياتقا،
يېلىنجىيدۇ ئىشىق يالقۇنى.

ئات چاپتۇرۇپ قوي قايرىغان قىز،
دۈيمىزنىڭ ئىلغار مالچىسى.
جان كىرگۈزەر قارلىق چوققىغا،
ئۇ ياڭراتقان زەپەر ناخشىسى.

كۆلدەن دىسە ئاۋۇللار ئارا،
چوڭ-كىچىككە تونۇش ئىسىم بۇ،
تەرىپلەر كوپ ئۇنىڭ ھەققىدە،
(كوكۈللەرگە ئىللىق سېزىم بۇ.)

بۇ يىل قىشتا تاغلار ئارىسى،
ئۇتتى ئەجەپ دەھشەت-جۇدۇنلۇق.
يېرىلدى توڭ-مۇزلار چاراسلاپ،
جانغا تەھدىت سالماقتا سوغۇق.

ئوڭكۈرلەردىن بورە-قاۋانلار،
چىقىپ كېلەر ئىزدەپ ئوزۇقلۇق،
قوتانلاردىن يوقايدۇ قويلار،
مالچى خەۋەر ئېلىپ تۇرۇقلۇق.

بىراق كۈلدەن ئۆز قوراسىدىن،
بىرمۇ مالنى يوقاتقىنى يوق.
كوزى چۈشكەن بىرمۇ بورىنى،
تىرىك پېتى ئۇزاتقىنى يوق.

بېلىگىچە قار كېچىپ كەچتە،
ئەتراپلارغا قۇرىدۇ قاپقان.
ئاسرىغاندەك بوۋاقنى، تۈندە
ئاجىز قويغا ياپىدۇ يوتقان.

ئۇ ياندۇرغان پەنەر نۇرىدىن،
كۈندۈز بولۇپ يورۇيدۇ قوتان،
ملتىغىنى بەتلەيدۇ، سىرتتا
يوچۇن شەپە ئاڭلانغان هامان.

ئەتىگەندە قارلىق دالادىن،
ئولجىلارنى تېپىپ كېلىدۇ.

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇر كىتاب تورىكتىپى

غەلىبىسى ۋە خوشاللىغىنى،
ناخشىلارغا قېتىپ كېلىدۇ.

سويۇندۇ كۆلدەنىنىڭ جېنى،
شۇ مۇلايىم جانىۋارلىرىدىن.
سېزىلمەيدۇ كۈنلەر جاپالىق،
مېھىر قويغاچ مالغا دىلىدىن.

ئۇ قوتانغا كىرگەندە قويلار،
ئەتراپىدىن كەتمەيدۇ پەقەت.
(ھايۋاندىمۇ بولاركەن ئەجەپ،
شەپقەتچىگە مېھرى-مۇھەببەت.)

شوخ قىز كۆلدەن سوزلەر بەزىدە،
تىڭلار تىلسىز، سىزىمچان دىللار.
"ھەمرا بولۇپ ئۆتتى سىلەرگە،
ياشلىق چېغىم، بەختىيار يىللار.

جانىۋارلىرىم، پاخلانجانلىرىم،
ئېخ، نەقەدەر سويۈملۈك سىلەر.
مېھرىمىزنى ئارىمىزدىكى
ئۆلچەمەككە دەريا تار كېلەر.

ئارمانىم يوق ئاۋۇلدا ئوتۇپ،
ئايلانسامىۇ ئاق چاچ مومايغا،
سىلەرنى ۋە قوتاننى ھەرگىز
تېگىشمەيمەن ئالتۇن سارايغا.

ئارزۇيۇم شۇ ئانا ۋەتەنگە،
مۇۋە بەرسەم، قاتسام شەرەپ ـ شان.
ئۇسسە ئەلنىڭ باياشاتلىغى،
جەننەت بولۇپ ياشنىسا جاھان".

قوزىچاقلار سۇركىلەر قىزغا،
چۈشەنگەندەك ئۇنىڭ سوزىنى.
تىكىشىدۇ ئوماق، مۇلايىم،
ئىگىسىگە قويلار كوزىنى.

يېڭى دەۋر ۋە ئۇمىتلىك كۇنلەر،
ئىلھام بەرگەچ قىزنىڭ روھىغا.
چىقىم قىلماي قوتاندىن مالنى،
ئېلىپ چىقتى باھار قوينىغا.

تول ئالدى ئۇ ئاپەتنى يېڭىپ،
ئاشتى سانلار ئوز پىلانىدىن.

كەڭ سەھندە ئۆنىڭ كوكسىگە،
گۈل قادالدى خەلق نامىدىن.

مانا ئەندى يازنىڭ قويندا،
يايلار قويلار تىمەن ۋە سىمىز.
جاندىن ئەزىز جانۋارلىرىغا،
ئات ئۈستىدىن كۈلۈپ باقار قىز.

* * *

ماللار باق، قىلغىن تەبەسسۇم،
ئەي چوپان قىز، يايلاقنىڭ پەخرى.
قىلىشماقتا داڭ-تەۋسىپىڭنى
پۈتۈن يايلاق-ئاۋۇللار ئەھلى.

ئالغا ئىنتىل، شوھرەت تاپ يەنە،
شانلىق سەپەر، غالىپ يۈرۈشتە.
بىر ئۆمۈر بول ئەلگە نەمۇنە،
ھور ۋەتەننى گۈللەندۈرۈشتە.

1979-يىل ئىيۇن، ئۈرۈمچى.

ئۇيغۇر كىتاب تورى بېكىتى www.uyghurkitap.com

ئاۋات بازار

قىزدۇرار قۇياش بازار ئاسمىنىنى،
ھەر ياندا ياڭراپ تۇرار لابا كۈيى.
ئادەملەر شەھەر تامان ئېقىپ كىرەر،
دېڭىزغا قۇيۇلغاندەك دەريا سۈيى.
مەن بازار كوچىسىنى كەزمەكتىمەن،
قەلبىمدە شېرىي ئىلھام سەزمەكتىمەن.

*　　*　　*

كوچىلار گىرەلەشكەن، ھەر كوچىدا،
يېيىلغان يېڭى ماللار يەرمەنكىسى.
بۇ ئەمەس مەھسۇلاتلار كورگەزمىسى،
بۇ ئۇزى يۇكسىلىشنىڭ چىن بەلگىسى.
بازارنى قىزىتماقتا بازارچىلار،
ھەر دىلنىڭ دەريا-دەريا بار شاتلىقى.

نەدىدۇر سامسىپەزنىڭ "غىچ ماي" دىگەن
ئاۋازى ئاڭلىنىدۇ قۇلاقلارغا.

كاۋاپچى پىشىرمەكتە زىخ كاۋىبى،
خوش ھىدى ئۇرۇلىدۇ دىماقلارغا.
كانارىغا قاسساپ سېمىز گوشنى ئاستى،
بازارنىڭ ھوسنىگە ئۇ ھوسۇن قاتتى.

بوكىنى قىرلاپ كىيگەن ئەزىمەتلەر،
ئالدىدا بۇغداي، قوناق تاغار-تاغار.
چېھرىدە جىلۋىلىنەر شات كۈلكىسى،
ئالغۇچى خېرىدارغا مەمنۇن باقار.
ئېخ، ئۇلار ھۆركىمەيدۇ، ھودۇقمايدۇ،
بازاردا بۇلاڭچىغا يولۇقمايدۇ.

گىلەمچى ئۇستا تامغا ئاستى ئەنە،
ئۆز ئەجرى بىلەن پۈتكەن زىلچىسىنى.
تاماشا قىلىشماقتا خېرىدارلار،
گىلەمدىن گۈل-چېچەكلەر جىلۋىسىنى.
بۇ گويا نۇسخىسى يۇرت گۈلزارىنىڭ،
ئەكسى بۇ ھور ۋەتەن نەۋباھارىنىڭ.

ئېخ، موزدۇز ئالدىدىكى شۇ چىرايلىق
تىزىلغان توپلەيلەرنى يالتىرىتار،
تاكىستىن كوز ئۈزەلمەس ياش كېلىنچەك،

ئېرىنى موزدۇز ياققا ئالدىرىتار.
چاقىرار نەچچە ئون كوز بىشارەتتە،
دىمەككى هونەرۋەنلەر تاپاۋەتتە.

كىيگۈزدى ئانا قىزىغا چىمەن دوپپا،
دوپپىسى قىزغا ئىسكەت بەخش ئەتتى.
ئەينەككە قارىدى قىز، ئۇز ئۇزىگە،
زوقلىنىپ ئۇماققىنە كۇلۇپ كەتتى.
دوپپىلار ياڭزا-ياڭزا گۇلگۇن ئەجەپ،
دوپپىچى هۇنىرىدىن مەمنۇن ئەجەپ.

مىسكەرلەر سىلىقلايدۇ مىس چوگۇننى،
يۇزىدە مۇنچاق-مۇنچاق تەر تامچىسى.
مانا بۇ پىچاقچىنىڭ ماهارىتى،
كۇمۇشتەك يالتىرايدۇ پىچاق بىسى.
نامايەن قىلار ئۇستا مېهنىتىنى،
قەدىمي يۇرتۇمنىڭ قول سەنئىتىنى.

بىر غۇلاچ ئورلەر ئىگىز يالقۇن تىلى،
تومۇرچى كەتمەن سوقار يەڭنى تۇرۇپ.
ئېرىيدۇ پولات گويا مومدەك بولۇپ،
شاكىچىك كۇرەك باسار تەرگە چومۇپ،

مېهمانتىكەش ئەجداتلارغا ۋارىس ئۇلار،
شۇ ئۈچۈن جاسارەتنى ئۇرغۇپ تۇرار.

كېگىزچى يايدى گۈللۈك كېگىزنى،
خېرىدار كوز تىكمەكتە مەپتۇن بولۇپ.
ياغاچچى ئالدىدىكى يېڭى ساندۇق،
ياسالغان ئەجەپ كوركەم نەقىش قويۇپ.
شۇنچىلىك پاراسەتنى تاپقاندۇ كىم؟!
پاراسەت ئەھلىگە قول قويمايدۇ كىم!

ئىسىلدۇر سېخى يازنىڭ نېمەتلىرى،
خىلىلىرى مۇۋىلەرنىڭ تۈرلۈك-تۈمەن.
ئۈزۈملەر يالتىرايدۇ ياقۇت بولۇپ،
ئۇخشىغان ئەنجۈر، ئانار ئەجەپ بەلەن
يۈرەكنى شىرىنلىكى قامىۋالار،
ئۆتكەنلەر يېمىسىمۇ قارىۋالار.

دوۋىلەنگەن قوغۇن-تاۋۇز دوۋە-دوۋە،
يېرىم جىلىغ ھەر شاپتۇلنىڭ ئېغىرلىغى.
ئەسلىتەر گويا دىخان قىزلىرىنىڭ
مەڭزىنى توغاچلارنىڭ قىزىللىغى.
يېگەنلەر دېيىشىدۇ: "شاخ مانتىسى"
بۇ ئۆزى ئۇرۇك — بىزنىڭ يۇرت خورمىسى.

ئۇيغۇر كىتاب تورخانىسى www.uyghurkitap.com

بەدنىيەت

سىل كىسەلدەك سارغىيىپ ھەسرەتتە قالغان بەدنىيەت،
يۇرت ئارا كويدۇرگە دەپ ئۇنئۋاننى ئالغان بەدنىيەت،
شۇم خەۋەردەك ھەر تامان نامى تارالغان بەدنىيەت،
كوڭلى ئەنسىز ئوغرىدەك مەيداندا چانغان بەدنىيەت،
ئەندى چەتنەپ كوچىدىن تارچۇقتا ماڭغان بەدنىيەت.

بۇندىن ئۈچ-تۆت يىل بۇرۇن سەنـدەك تەكەببۇر يوق ئىدى،
سەن كەبى ئوز خەلقىغە ئاسى-ھەسەتخور يوق ئىدى،
ھەم سىڭىنچە بىنومۇس، ساتقىن تەپەككۇر يوق ئىدى،
قان ئىچىپ سەمرىيدىغان ئىبلىسچە مەپكۇر يوق ئىدى،
بىزگە دۇشمەن، ياۋ ئۇچۈن پەلۋان سانالغان بەدنىيەت.

قىلچىلىك مەنپەت، ھوقۇقنىڭ مېھرىگە چوپقەت بولۇپ،
تۆت ھازازۇل ئاستىدا خۇددى قاناتلىق ئات بولۇپ،
قامچا ئۇرسا ھېيتلىق ئالغان گاچا ئوخشاش شات بولۇپ،
تەخسكەشلىك كەسپىدە رىكورد ياراتقان زات بولۇپ،
خەلقى-ئالەم ئالدىدا رەسۋاسى چىققان بەدنىيەت.

چارۋا مال بازىرى زەپ سەلتەنەتلىك،
مەيدانغا چارۋا ماللار توشۇپ كەتكەن.
ئاپتاپتا سېمىز قويلار ھاسىرايدۇ،
قۈيرۇغى غىچ ماي بىلەن ئۈيۈپ كەتكەن.
دېھقانلار مالنى شۇنداق بودايدىكەن،
خېرىدار ئۆزى كورۇپ تاللايدىكەن.

چاپتۇرۇپ كوردى تورۇق ئاتنى بىراۋ،
ۋە بىرى ئېشەكنى ماختاپ تۇرار.
قاسساپلار ئەگىپ يۇرەر ھوكۇزلەرنى،
بېدىكلەر قاسساپلارنى قىزىقتۇرار.
نەچچە يىل ئىلگىرىكى شورلۇق مەيدان،
بوپ قالدى كوكۇلدە زوق قوزغايدىغان.

بازاردا سان-ساناقسىز بازارچىلار،
ھەممىنىڭ ئېھتىياجى، سودىسى بار.
ئۇيىگە قايتماس ھېچكىم مەيۇسلىنىپ،
ھەر كىشى خالىغاننى سېتىپ ئالار.
ئەل ئۈچۈن داستىخىنى قات-قات بازار،
تېخىمۇ گۇللەنگۇسى ئاۋات بازار.

1979-يىل سېنتەبىر، ئۇرۇمچى.

دۋەيلىگەچ ئېشەكنى بەزەن،
لەۋلىرىنى يالاپ قويىدۇ.
ئاستىدىكى گۈللۈك خورجۇننى
ۋە بەزىدە سىلاپ قويىدۇ.

بۈگۈنغۇ ئۇ قايتتى بازاردىن،
ھيتلىق ئالغان بالىدەك كۈلۈپ.
بىراق قايتقان چاغلىرى بولغان
كوز يېشىنى يامغۇردەك توكۈپ.

دەل بۇنىڭدىن توت يىل مۇقەددەم،
شۇ بازاردىن مۇشۇ يول بىلەن.
قايتىپ ماڭغان ئۇيگە پىيادە،
بېشى توۋەن يۈرەكتە ئەلەم.

مومىن ئاكا تىرىشچان دىخان،
قان-تەر بىلەن مايسا سۇغۇرۇپ.
ئېتىزلاردا ئۇتكەزدى يازنى،
زىرائەتكە پەرۋانە بولۇپ.

كۈزلۈك ھوسۇل يىغىۋېلىندى،
دارامەتنىڭ ۋاقتى بار تېخى.

ئۇيغۇر كىتاب تورى بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

سوغاق چۈشتى، ئۆيدە بەش بالا
يۈرەر قشلىق كىيىمسىز پېتى.

كېمى تولا بىر ئۆي دىگەنىنىڭ،
يۈكى ئېغىر ئىشچان دىخانىنىڭ.
قىرو پەسلى قاتماقتا بېشى،
پولات مۇسكۇل ـ بىچارە جانىنىڭ.

كەلتۈردى ئۇ سەپەرۋەرلىككە،
قىزلىرىنى، ئوغۇللىرىنى.
يىغىشتۇردى بىر كۈن ئىچىدە،
قالدۇق يەرنىڭ ھوسۇللىرىنى.

مومىن ئاكا يەكشەنبە كۈنى،
ھەجگە ماڭغان ئادەمدەك گويا.
قوناق ئالغان تاغارنى يۈدۈپ،
"بىسمىللا" دەپ ئاتلاپ بوسۇغا.

ساتماق بولۇپ ئۇز ئاشلىغىنى،
ئىشەنچ بىلەن بازارغا ماڭدى.
خوتۇنى ۋە ئۇششاق بالىلىرى،
ئۈمىت بىلەن ئۈزۈتىپ قالدى.

بىشىغا كۈن چۈشمىسە ئەگەر،
ساتارمىدى ئاشلىغىنى ئۇ.
ساتارمىدى مۇھتاج بولمىسا،
ھاياتىنىڭ ئوزۇغىنى ئۇ.

ساددا دىخان خالتا كوچىدا
ئەيمەنمەستىن تاغارنى قويۇپ،
تەرلىرىنى سۈرتۈپ ئەمدىلا،
سودىسىنى قىلماقچى بولۇپ.

تۇراتتى-دە ئاشۇ ئارىدا
بىرسى "قاچ" دەپ ۋاقىراپ قالدى.
ھەممە قاچتى كوچا-كوچىغا
بىراق دىخان گاڭگىراپ قالدى.

بىر توپ كىشى قورشىدى ئۇنى،
ئۇششۇك تەككەن ھەرىدەك بولۇپ.
تەلەتىدىن شۇملۇق ياغدۇرۇپ،
غالجىر ئىتتەك پەيلىنى بۇزۇپ.

ئاشلىغىنى ئىپ كەتتى ئۇلار،
ئىپ كەتكەندەك يۇلۇپ يۈرەكنى.

پىغان بىلەن تولغاندى دىخان،
پەرياتلىرى قۇچتى پەلەكنى.

قوغلىدى ئۇ ئۇزىنىڭ مۈلكىنى،
ئۇ قوغلىدى مول ھوسۇلىنى.
ئۇ قوغلىدى ئالتۇن باشاقنى،
ئۇز ئۇيىنىڭ جان ھوزۇرىنى.

ئۇ قوغلىدى بار كۈچى بىلەن،
ئۇ قوغلىدى باللىرى ئۇچۇن.
ئۇ قوغلىدى يىقىلىپ-قوپۇپ،
لاغىلداپتتى ۋۇجۇدى پۈتۈن.

قوغلاپ يەتتى "كادىرلار"نى ئۇ،
ئايىغىغا ئۇزىنى ئاتتى.
"جاناپ"لارنىڭ سويدى پۈتىنى،
كوز ياشلىرى سەل بولۇپ ئاقتى.

بوشقا كەتتى مومىن دىخاننىڭ
ئۇمىت بىلەن يۈگرەپ بارغىنى.
ھە، راست ئۇمۇ قۇرۇق قايتمىدى،
پەشۋا بولدى ئىنئام ئالغىنى.

كورۇنمەكتە ئۇنىڭ كوزىگە،
يەرۇ-ئاسمان بولۇپ قاراڭغۇ.
ئۇ ئۆزىگە قويماقتا سوئال،
نىمە كۈنلەر، قانداق جاھان بۇ؟

مىڭلاپ ئادەم يۈرگەن بۇ بازار،
تار قەپەزدەك تۇيۇلدى ئاڭا.
ئەزىز يۇرتى، ئانا ماكانى،
بۇ ئەمەستەك بىلىندى ئاڭا.

ئاق سانچىغان ساقال-بۇرۇتى،
كوز ياش بىلەن يۇيۇپ تارالدى.
بۇ يەكشەنبە مومىن ئاكىغا
مۇسىبەتلىك كۈن بوپ سانالدى.

ئۆز ئۆيىگە قاراپ ماڭدى ئۇ،
يۈرىگىنى ئەزمەكتە پىغان.
نىچۈن ئەمگەك مۇشەققىتى
ئۆزى ئىگە بولالماس ئىنسان؟

ئۇ ماڭدۇ پۇت-قولى جانسىز،
كوز ئالدىدا ئۆز ئائىلىسى.

www.uyghurkitap.com

يالاڭئاياق قالغان باللار
ۋە ئۇلارنىڭ دىلكەش ئانىسى.

تېگى يوق ئوي، چېكىش خىياللار
چىرمىۋالغان ئەقلى-ھوشىنى.
گەر خۇدايىم بولسا شۇ تاپتا
ئەۋەتسىدى ئەجەل قوشىنى.

جېنىدىن جاق تويغان كىشىگە،
نىچۈن كەلمەس ئاشۇنداق ئاڭمۇ؟!
ئەس-يادىنى يىغالمايدۇ ئۇ،
ئوزى شۇ تاپ ئوڭمۇ-ساراڭمۇ.

مېڭىپ-مېڭىپ كەلدى مەلىگە،
ئويگە كىردى ئىشىكنى ئېچىپ.
چۇقۇرۇشۇپ كەلدى باللار،
دادىسىغا ئوزىنى ئېتىپ.

تەلمۈردۇ ئوز ئاتىسىغا،
تۇپرۇگىنى يۇتۇپ باللار.
تەلمۈردۇ كوز قارچۇقلىرى،
نامرات ئويگە ئەتىۋا جانلار.

شۇنداق چاغدا يېرىلىدى يەر،
يوشۇرۇنسا تەكتىگە كىشى.
ياكى بولسا قانىتى ئۇچۇپ
كەتسە كوكنىڭ قەرىگە كىشى.

مەگدەپ قالدى "گۇناھكار" ئاتا،
سىقىلماقتا ئازاپلىق يۇرەك.
تۇتۇلۇپلا قالدى زۇۋانى،
بوغۇزىغا پاتقاندەك سوگەك.

ھەممە تاپتى ۋەقەدىن خەۋەر،
كوز يۇمىدى ھېچكىم شۇ كېچە.
مۇسىبەتتە ئوتتى ئوي ئىچى،
قانچە ھەپتە، قانچە ئايغىچە.

ئۇنىڭ ئىشى بۇگۇن باشقىچە،
چىن دىلىدىن ھەقلىق كولۇشكە.
شاتلىغىنىڭ سىرى نەدىدۇر،
يۇمۇلمايدۇ ئاغزى ئىمىشكە؟!

* * *

بۇ يىل ئەجەپ ئوخشىدى ھوسۇل،
دېخانلارنىڭ كەلدى ئامتى.

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

دىلغا ياقتى يېڭى سىياسەت،
تەر توككەننىڭ بولدى راھىتى.

يىغىۋالدى كۈزلۈك يىغىمنى،
شات دېخانلار ئىشلەپ جاپالىق.
كېڭەيمەكتە خامان كولىمى،
ئىسكىلاتلار قىلماقتا تارلىق.

مومىن ئاكا مەردانە دېخان،
دۆي ئىشنى پۈتتۈرۈپ بولۇپ.
تۈتۈش قىلدى قالدۇق يېرىگە،
ھوسۇلنى يىغدى روھلۇنۇپ.

باياشاتلىق شۇدۇر دېخانغا،
ئاشلىق بىلەن تولدى بىر ئۆيى.
دەۋرىمىزگە بۇ ئائىلىنىڭ
چىن مەنىدىن ياڭرىدى كۈيى.

ئۇز دۆيدىن ئالغان ئاشلىغى،
تەمىناتقا يېتىپ ئاشىدۇ.
قالدۇق يەردىن ئالغان ھوسۇلنى
چاشقان كېلىپ باپلاۋاتىدۇ.

مۇھتاجلىقتا يوقسۇزلۇق غېمى،
ئارتۇق چاغدا قوغداشـىنىڭ جېڭى.
ئالتۇن دانلار ـــ ساپ تەر مېۋىـسى
بولمىسدى چاشقانـىنىڭ يېمى.

پىكىرلىشىپ مەسلىھەت سېلىپ،
باللارنىڭ ئانىسىغا ئۇ.
بېسۋالدى ئۈچ تاغار ئاشلىق،
شياۋدۇيىنىڭ ھارۋىسىغا ئۇ.

تەمكىن، تېتىك كىـردى بازارغا،
غەمكىن خىيال سۇرگىنمۇ يوق.
خۇدۇكسىنىپ ئارقا كوچىدا،
تايدەك ئۇركۈپ يۇرگـىنمۇ يوق.

ھـارۋا بىلەن مەردانە يۇرۇپ،
باردى ئاشلىق پونكىتىغىلا.
مومىن ئاكا قارشى ئېلىندى.
بۇ يەردىكى يولداشلار ئارا.

ئاشلىغىنى ئاشكارا سېتىپ،
پۇل ئالدى ئۇ ئوچۇم توشقىدەك.

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

مىھنەتكەشنىڭ چىقتى ھاردۇغى،
خوشال تەپتى بەختىيار يۈرەك.

مومىن ئاكا شاتلىق ئىچىدە،
دۇكانلارنى كەزمەكتە شۇ تاپ.
ئۆز ئۆزىنى مۇشۇ بازارنىڭ
خوجايىنى سەزمەكتە شۇ تاپ.

تۈرلۈك ئىسىل ماللار ئىچىدىن
تاللاپ يۈرۈپ ئۇبدانىنى ئالدى.
خورجۇنىنىڭ ھەر ئىككى كوزى،
بىر پەستىلا پومپىيىپ قالدى.

مومىن ئاكا قايتتى ئۆيىگە،
كوزلىرىدە چاقنايدۇ چىقىن.
دەيسەن ئۇنىڭ چىھرىگە قاراپ،
خىزىر بىلەن ئۇچراشتىمىكىن.

كۆلىدۇ ئۇ، كۆلىدۇ يەنە،
دىۋىتىدۇ ئىشەكنى تىنماي.
ئۇ كۆلىدۇ ئىچى-ئىچىدىن،
شاتلىغىدىن ئاغزى يۇمۇلماي.

ئۇ كىرىدۇ ئۆيىگە بۈگۈن،
يىغلىماستىن، كۈلۈپ يېقىملىق.
خوتۇنى ۋە باللىرىنىڭ
ئالدىدا ھېچ تارتماس خىجىللىق.

چۈنكى ئۇنىڭ خورجىنىدا بار،
باللارنىڭ قىشلىق كىيىمى.
يانچۇغىدا پۇلى بار ئۇنىڭ،
بۇ يىل قىشتىن يوق قىلچە غېمى.

بىرەر-ئىككى ھەپتىدىن كېيىن،
ئالار تېخى دارامىتىنى.
كورىدۇ ئۇ ئەندى بولەكتىن
كوللىكتىپنىڭ پاراغىتىنى.

مومىن ئاكا—ساپ دىل دېخاننىڭ،
ئويلىرى كوپ، پىلانى تولا.
ئالماقچى ئۇ ئېشەك ھارۋىسى،
تەقسىماتتا تەككەن پۇلغا.

سېتىۋېلىش نىيىتىمۇ بار،
چوڭ ئوغلىغا ۋەلىسىپىتمۇ.

يېشى توشقان بولسا ئوغلىنىڭ،
ئويلەر ئىدى ھەتتا يىگىتمۇ.

ئويلىغانچە مومىن ئاكىنىڭ،
نۇرلىنىدۇ كۆندە چېھرىسى.
كوپ دەۋرنى كورگەن قەلبىدىن،
جاراڭلايدۇ بەخت كۈلكىسى.

ئۇ كۈلىدۇ پارلاق زاماندەك،
كۈلكىسىنىڭ مەزمۇنى چەكسىز.
ئۇ كۈلىدۇ سوتسىيالىزىمغا
قايىل بولۇپ، ئىشىنىپ شەكسىز.

* * *

يېڭى قانۇن، يېڭى سىياسەت،
ئىلھام بەردى ئىشچان دىخانغا.
مەمنۇن بولۇپ ئۇز تەلىيىگىدىن،
كۈلگىن دىخان يېتىپ ئارمانغا.

پارچىلار

ئىلان پوستىنى تاشلايدۇ، ئەمما
تاشلىمايدۇ خۇلقى ـ پەيلىنى.
قۇشخانىغا ئۈگەنگەن ئىتلار،
ئۈزەلمەيدۇ قاندىن مەيلىنى.

* * *

كوپىنچە ۋاقىتلاردا ياخشى ئادەم،
ئۆزىنى تۇتالايدۇ يامانلىقتىن.
ئىنسانىنىڭ مەن ـ مەن دىگەن داناسىمۇ،
ھىچقاچان ساقلىنالماس نادانلىقتىن.

* * *

ئىگىسىز بىچارە قوينىڭ ئۆلمىگى،
گوش خۇمار يىرتقۇچ ئۈچۈن بەزمە ئىكەن.
تولغىنىپ خورلۇقتا ياتقان بەندىنىڭ
ھەسرىتى، ساتقىن ئۈچۈن نەزمە ئىكەن.

* * *

ئامراق سىغىزخان شوخلىنىپ ماختانغىلى،
سازاڭ موكەر كۈن نۇرىدىن ساقلانغىلى.

شوھرەت تەلەپ قىلمايدۇ بۇركۇت ھېچقاچان،
تەييار لېكىن قوزغۇنغا دەل ئاتلانغىلى.

* * *

بىۋاپا يار ئالدىدا سوز ئاقمىدى.
يۇرىگىم ئورتەندى-يۇ، ياش ئاقمىدى.
چىرمىماستا مېنى ئىشقىنىڭ زەنجىرى،
ئېيتقىنا، رەڭگىم قىرودەك ئاقمىدى.

* * *

دۇنيا ئەسلى بولغاندا بىنا
ئەپچىللەرگە تەئەللۇق ئىدى.
كوپلەر بىلمەي تۇغۇلۇپ قالدى،
سورەلمىگە ئورۇن يوق ئىدى.

* * *

بۇ جاھاننىڭ ھىكمىتى شۇ دوستلىرىم سالغىن قۇلاق،
تەلىيى ئوڭلارغا جەننەت، تەلىيى كاجغا دوزاق.
ئەجرى توككەنگە سېخىدۇر، ئەھلى يالقاۋغا بېخىل،
بىئەقىللەرگە باياۋان، زېھنى بارلارغا بۇلاق.

* * *

ساپ دىل بولسا ئىنسان بالىسى،
راست سوزلىسە، يالغان قاتمىسا.
غۇرۇر بىلەن ئوتسە جاھاندىن،
باش كەتسىمۇ ۋىجدان ساتمىسا.

* * *

تا ئەزەلدىن ئىشتىياق دېگەن،
ۋىجدانى پاك ئىنسانلارغا خاس.
ئىشتىياقتىن خالى كوڭۈلدە،
ئۇمۇرۋايەت ئىستەك تۇغۇلماس.

1974 — 1979 ـ يىللار.

دېخان

(10 يىللىق سىياسى ئاپەتتە ۋەيرانچىلىققا ئۇچرىغان ۋە ھازىر قايتىدىن قەد كوتەرگەن دېخانلار ئاممىسىغا بېغىشلايمەن.)

ھور ماكان ئىچىدە بولەكتىن ئامىتى كەلگەن دېخان،
ئامىتىدىن زوقلىنىپ چىن قەلبىدىن كۈلگەن دېخان،
ئەمدى جىمى سوتسىيالىزىمنىڭ باغىنى كورگەن دېخان،
شۇ گۈزەل گۈلشەندە دۇلدۇلدەك چېپىپ يۈرگەن دېخان،
چىن ھاياتنىڭ لايىھەسىنى قايتىدىن تۈزگەن دېخان.

قايىندى مېھنەتكە سەندە كۈچ، جاسارەت باشقىدىن،
پۈتتى ئۈستۈڭدىكى قەرز، ئالدىڭ دارامەت باشقىدىن،
تاپتىڭ يۈزلۈكلەر قاتارى قەدرى ـ قىممەت باشقىدىن،

www.uyghurkitap.com

ئۇرغۇدى كوڭلۇڭدە ئەمگەككە مۇھەببەت باشقىدىن،
تەلمۈرۈپ كۈتكەن ئۈمىتىنىڭ ۋەسلىگە يەتكەن دىخان.

ئوتتى ئەمما ئۇن يىل ئومرۇڭ ئاھ ئۇرۇپ، زەرداپ يۇتۇپ،
پۈتتى ئالۋاستى چوقانىدىن قولاغىڭ گاس بولۇپ،
مايسىلارغا تەگدى ئۇششۇك، كەتتى قۇت-بەركەت قۇرۇپ،
كەتتى ئارزۇيۇڭ بورانغا ئۇچرىغان گۈلدەك توزۇپ،
شۇل زامانىنىڭ تارلىغىدىن قايغۇغا چوككەن دىخان.

تىرنىغىڭ قان بولدى ئۇپراپ قىشتا تاش تاتىلاپ يۇرۇپ،
چارچىدىڭ كوكلەمدە قوش ھەيدەپ، ھوكۇز قوغلاپ يۇرۇپ،
ئوما ئورۇدۇڭ سەن ئىتىزدا يازلىغى ئايلاپ يۇرۇپ،
موكچىيىپ خامانى ئالدىڭ كۈزدە جان قىيناپ يۇرۇپ،
توت پارازىت دەستىدىن دەرمانىدىن كەتكەن دىخان.

كەلدى لۇشيەن تەھدىدى ھويلاڭغا، قالدۇق يەرگىمۇ،
چۈشتى تەشۋىش-ئەندىشە ئۇچكەڭگىمۇ، كەپتەرگىمۇ،
كەلمىدى بىر دان چىكەڭدىن تامچىغان بىر تەرگىمۇ،
يىلدا بىر پۇڭ ئاشمىدى سەندەك زەبەردەس ئەرگىمۇ،
ئاھ ئۇرۇپ كاج تەلىيىدىن دەرت-پىغان چەككەن دىخان.

غەيرىتىڭ مەرتلەرگە خاس، بار سەندە پەرھات خىسلىتى،
ئالغىنىڭ مىڭلاپ قاداق، بۇ مېھنىتىڭنىڭ زىننىتى،
بولمىغاچ تەرلەپ- پىشىپ قىلغان ئىشىڭنىڭ قىممىتى،
مۇڭلىنىپ دىدىڭ شۇ چاغ، شۇمۇ دىخاننىڭ قىسمىتى؟
كوز يېشىنى نەۋ باھار يامغۇرىدەك توككەن دىخان.

ئېيتقىنا تاڭ ۋەسلىدىن شۇنداقمىدى كۆتكەنلىرىڭ،
نەگە كەتتى سەن ئازاتلىق كۈنلىرى كۈلگەنلىرىڭ،
نەگە كەتتى يەر بولۇپ، بايرام قىلىپ يۈرگەنلىرىڭ،
كەلگۈسى ئومرۇڭ ئۈچۈن تاتلىق خىيال سۈرگەنلىرىڭ،
ئون يىلى گوياكى لاى سۇدەك ئېقىپ ئوتكەن دىخان.

ۋەھىملىك چۈشتەك ئوتۇپ كەتتى ئۇ كۈن، شۇم سايىلار،
ئەندى دولەت نامىدىن ئالۋاڭ سالالماس لويىلار،
سۈردى بىخ ئەركىڭ ۋە بەختىڭ باغىدا گۈل- لاللار،
چۈنكى بار بىزدە يېڭى قانۇن ۋە ئادىل داھىلار،
ھە شۇڭا مېھنەتكە قايتا يەڭنى چىڭ تۈرگەن دىخان.

جان تىكىپ ئىشلە دىخان، پەيتىڭ سېنىڭ ئىشلەيدىغان،
ھوكمى زەپ لىللا زامان بۇ، ئىشلىگەن چىشلەيدىغان،
كوپكە باق، ھەق يولدا ماڭ، ئەجرىڭنى توك، باي بول ھامان،

ئېخمۇ دادىل قۇرۇپ چىق غايىۋى يۈكسەك پىلان.
بارچە ئىمكانىڭ تولۇق ئۆز بەختىنى سويگەن دىخان.

1980-يىل يانۋار، ئۈرۈمچى.

پۇرسەتپەرەسكە

تېرمومېتىر
تېمپېراتۇرىنى ئۆلچىسە قانداق،
ماھىر سودىگەر
بازارنىڭ ۋەزىيەت، ئېھتىياجىنى
ھېچ خاتاسىز
پايقايدۇ شۇنداق.
شۇڭا ئۇنىڭ بازىرى
كاسات بولماي ئېقىپ تۇرىدۇ.
ئامەتمۇ ئۇنىڭغا
ئالدانغان قىزلاردەك
نازلىق بېقىپ تۇرىدۇ.
پۇرسەتپەرەسمۇ،
خۇددى سودىگەرنىڭ ئۆزى.

بىر مىنۇتمۇ بىخۇت ئەمەس ئۇ —
سىياسى ۋەزىيەتنىڭ يۈزلىنىشىدە
ئۇنىڭ قۇلىقى،
ئەقلى ۋە كوزى.
ئوكچىلارغا قارشى كۈرەشتە
سولچى بولۇپ تونۇلغان كىشى،
پولات تاۋلاش يىللىرى
شەھەر ئالدى ئاغزىدا تالاي،
شۇڭا ئوكغا تارتتى
سودىسى-ئىشى.
تەبىي ئاپەتنىڭ ئۇششۇكلىرىگە
دۇچار بولۇپ ۋەتەن باغلىرى،
خامان ئالغۇچى
بىر تاۋاق تىرىقتا تەشنا چاغلىرى،
بىكار ئەمەس ئۇنىڭ سەمرىشى.

"هوقۇقدار"نى تارتىپ چىقىشتا،
قىزىل بوران يامرىغان چېغى،
ئولۇك يولۋاسنى كالتەكلەپ يۈرۈپ،
گۇپپاڭچىلار ئارىسىدا
ئاشتى هورمىتى
ۋە تارالدى "ئىسيانكار" ئېتى.

تۇتۇلغاندا "4 كىشىلىك گورۇھ"،
ئاققاندا كوچىدا نامايىش سېپى،
ھۆررا ساداسىغا چۆمگەن قاتار بېشىدا،
ئون يىللاپ دەرت تارتقان باشلىق قېشىدا،
ھاياجىنىنى باسالماي
شۇئار توۋلاپ بارار ئىدى ئۇ،
"زوراۋانلار بىلەن كۆرەش قىلغۇچى —
قەھرىمان" پېتى.

"قوشۇن تازىلاش" تا
ئۇنىڭ قارىلىشى، تەستىقى بىلەن،
خىزمىتىدىن ۋە مۇئاشىدىن
ئايرىلىپ قوغلانغان بىگۇنا بەندە،
ئۆتتى قانچە يىل
سەرگەردان بولۇپ،
ئەلەمدە - غەمدە.
بىچارە دەرتمەن،
سىياسەتنى ئەمىلىيلەشتۈرۈش،
ئۇۋال قىلغانىنى قايتا تەكشۈرۈش
دىگەن خەۋەرنى ئاڭلىغان دەمدە،
تاپىنى تىلىنسىمۇ تاغ يوللىرىدا،
سەزمەي يول ئازاۋىنى خوشاللىغىدا،

ئۇتكۈزۈپ ساي، ئۆڭكۈردە قانچە كېچىنى،
كەلدى تەلپۈنۈپ ئاخىرى شەھەرگە،
دەرماندىن كېتەي دىگەندە.
سوراشتۇرۇپ-سۈرۈشتە قىلىپ،
ئىشخانىغا كىرىپ كەلگەندە،
ھىجىيىپ ئولتۇراتتى ئۈستەل ئالدىدا،
يەنە ئاشۇ
"تەۋەرۈك ئەرباپ"
شۇ زەھەرخەندە.
دەرتمەن دەرتلىك ئاۋازى بىلەن،
ئىشخانىنى تولدۇرۇپ مۇڭ-زارى بىلەن،
ئېيتتى چارىسىز،
يېلىنىپ تۇرۇپ
قىلىنغانلىغىنى خارۇ-دەپسەندە.
ئىسەڭكىرەپ قالغان كاتتىۋاش،
سورىدى سوئال،
—ئېيتقىنا قېنى
ئۇزەڭ كىم سەن،
قەيەرلىك بەندە؟
—ئۇنۇتتىڭىزمۇ؟!
ئەمەسمدۇق ئۇزاقتىن بېرى
خىزمەتداش ھەم قەدىناس سەپداش،

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

مەن، ئاشۇ
سىز "ئىنقىلاپچى" بولغان يىللىرى،
ئالدىڭىزدا ھېساپ بېرىپ يۈرگۈچى
كونا "گىزەندە".

ئاندىن باشلىق ئېسىنى يىغىپ،
ئۇنىڭدىكى ئۆزگىرىشكە ھەيران-ھەس قېلىپ،
ئېيتتى ئۇنىڭغا:
— ھە، بۇ... سەن ئىكەنسەندە!
ئۇ چاغلاردا قىزىق بازاردا،
سېنىڭ ئىشىڭدا
سەۋەن كەتكەن تەرەپلەرمۇ بار.
بىراق، ئېيتقىنا
قىلچىلىك داغ يوقمىدى سەندە؟
ھە، شۇنداقتىمۇ،
بۇ بىچارە ھالىڭنى كورۇپ،
كەتتى ئېچىشىپ
ۋاپادار يۈرىگىم-ۋىژدان بولىغى.
بۇ ئاي، بۇ كۈندە،
دەرتمەنلەرنىڭ تەقدىرى گويا
ئالدىمدىكى شاخمات ئۇرۇغى.
ئەينى يىللاردىكى خاتالىقىڭنى،
ئادەم بولۇش قارارلىرىڭنى،

تاپشۇرغىن يېزىپ،
ساڭىمۇ چۈشۈپ قالسۇن كۆڭلىنىڭ يۇرۇغى...

* * *

ئۇيۇشقاچقا بىر نىشان ئۈچۈن،
پايانسىز ۋەتەننىڭ ھەممە جايلىرى.
توپىلاڭ ئارا
توقاچ ئوغرىلاش ماھىرلىرىنىڭ
قولغا چۈشتى بىر تالايلىرى.
ۋە لېكىن يەنە،
غەلەت قىلىپ كوپىنىڭ كوزىنى،
توغرىلاپ بۇ يېڭى مۇقامغا،
(دىلى ئەمەس) پەقەت سوزىنى.
بىرلىك ئۈچۈن، چوڭ نىشان ئۈچۈن
بولۇپ توسالغۇ،
يۇرۇشمەكتە بەزىبىرلىرى
باشقا رەڭدە بوياپ يۈزىنى،
"ئىتتىپاقلىقنىڭ زەپەر مارشىنى
ياڭراتقۇچى" قىلىپ ئوزىنى.
بۇ يەڭلىغ،
ئالا كوڭۇل پۇرسەتپەرەسنىڭ
بارماس ئەندى ئومرى ئۇزاققا.
چۈنكى خەلقىمىز

ئۇيغۇر كىتاب تورى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىغىن ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ئەگە بولدى قانلىق ساۋاقنا.
كىمكى باشقىنى بىلىق ھىساپلاپ،
يەمچۈك تاشلاپ ئالدىماق بولسا،
ئۆلىنىدۇ ئۆزى قارماقتا.

1980-يىل فېۋرال. ئۈرۈمچى.

ئوكۇزگە مەدھىيە

تەبىەت دۇنياسىدا
سەن بۇرۇن يارالغانمۇ ياكى ئىنسانمۇ
بۇ توغرىدا ساۋادىم تۇتۇق.
بىراق قەلبىمدە،
ئەي، جىنى تومۇر قەدىردان جانۋار،
ھورمىتىڭ ئۇلۇغ.
چۈنكى سەن،
ئادەم بالىسى
بۇقۇسا تۇتۇشنى بىلگەندىن بىرى،
كەلدىڭ ئۇلارنىڭ ھەمراسى بولۇپ.
شۇڭا ئۇلارنىڭ نەزىرىدە،

كورۈنسەن ھامان
بارچە مەخلۇقلارنىڭ بەرناسى بولۇپ.
قالىغاچ بەرگەندە كوكلەمدىن خەۋەر،
پەيدا بولىسەن ھەممىدىن بۇرۇن،
ھور كوتىرىلىپ تۇرغان قىرنىڭ باغرىدا؛
قولىرى قاداق،
بىراق ۋۇجۇدى
ئۇمىت بىلەن ياشارغان دىخان ئالدىدا.
تونۇر تەپتىدەك تومۇز ئىسسىغى،
ئوتەر ئومرۈڭ خامان يۇمشىتىپ.
كۈز ئايلىرىدا
بويۇنلىرىڭ بولىدۇ يىغىر،
قاتقان تۇپراقنى قايتا بوشىتىپ.
قار كېچىپ يۇرۇپ
قەھرىتانلىق ئاياز كۈنلىرى،
دىخان ئۇچۇن توشۇيسەن ئوتۇن.
قىش كېچىلىرى تارتىسەن جۇۋاز،
ئاھ، بۇ كۈنلەرنىڭ تۈنلىرى ئۇزۇن...
پەقەتلا ئوت ـ خەس،
ھەمىشە شۇدۇر،
سېنىڭ ئۇچۇن يېمەكلىك ـ ئوزۇق.
بىراق سەندە بار

www.uyghurkitap.com

پولاتتەك چىدام،
ئۇرغۇپ تۇرىدۇ جىسمىڭدا سېنىڭ،
كۈچ-قۇۋۋەت تولۇق.
مېھنەتتۇر ئىشىڭ،
ئۆمرۈڭ مېھنەتتە ئۆتىدۇ پەقەت.
ئەمما، ھېچقاچان،
ھېچبىر كىشىدىن
ھەققىڭنى سۈرۈشتە قىلمايسەن ئەبەت.
تارىختىن بېرى
ئاشۇ پېتى كەلدىڭ سەن ياشاپ؛
تەرلىرىڭنى،
ھاياتىڭنى
كىشىلەرنىڭ بەختىگە ئاتاپ.
بۇقۇسلار، ساپانلار تېخى
تارىخىي مۇزېيدىن ئالىدۇ ئورۇن،
چۈشەندۈرگەندە نەۋرىلەرگە بىز،
بۇ ئەگرى ياغاچنىڭ ئىملىگىنى،
سېنىڭ توھپەڭنى قىلىمىز بايان.
بۇ توغرىدا بولغاندا پاراڭ،
سېنىڭ مىسلى تەڭداشسىز رولۇڭ
كىشىلەر كۆڭلىدە بولىدۇ ئايان.
دېمەك،

سىنىڭ ئەجرى ـ توھپەڭنى
ئۇنتۇمايدۇ مىھنەتكەش دىخان.
ئۇنتۇمايدۇ سانائەت دەۋرى،
ئۇنتۇمايدۇ تارىخ ھېچقاچان.

1980 ـ يىل مارت، ئۈرۈمچى.

بىر دوستۇمغا مەسلىھەت

قارا دوستۇم
كىلىۋاتىدۇ،
ئارقىمىزدىن ئەنە،
تالايلىغان ياشلار ئىز بېسىپ.
ئۇلار كىلىۋاتىدۇ بەيگە ئىچىدە
زەپەر سازىنى ياڭرىتىپ چېلىپ.
ئۇلار كىلىۋاتىدۇ بۈگۈن، ئەتىنىڭ
ئېغىر يۈكىنى زىممىسىگە ئېلىپ.
ئۇلار كىلىۋاتىدۇ كەشپىياتتىن نىشانە بىرىپ،
ھەممە توسقۇنلارنى يىمىرىپ ـ يىرىپ.
ئۇلارنىڭ جاراڭلىق ناخشىلىرىنى

ئاڭلاۋاتىدۇ خەقلەر ئىنتىلىپ.
چۈنكى
بۇ ناخشىلار
كەتمەكتە كىشىلەرنىڭ كۆڭلىگە سىڭىپ.
بىراق بىز نېمە قىلىمىز
ھەسەت ئىچىدە ئوت بولۇپ يېنىپ،
تىت ـ تىت بولۇپ ھەسرەتلىك تىنىپ.
ئۇلار بىزنىڭ ئۆز ئەۋلادىمىز،
بىزنىڭ ھۆرمەت تاجىمىزنى ھېچ
ئۆز بېشىغا ئالمايدۇ كىيىپ.
ئۇلار پەقەت،
بۇ ئەزىز تۇپراقنىڭ شان ـ شەۋكىتىنى
تارقىتىدۇ قىتئەلەر ئارا
پەرۋاز قىلىپ، كەڭ قانات يېيىپ.
يېڭىلمەستۇر يېڭى كۈچ دېگەن،
ئۇلار كەتسۇن بىزلەردىن ئېشىپ.
ياشلار ئۈچۈن، ئىزباسار ئۈچۈن،
بىز بېرەيلى داغدام يول ئېچىپ.
چۈنكى، ئاشۇلار
بىزنىڭ ئارزۇ ـ قىياسلىرىمىزنى
ئاشۇرىدۇ ئەمەلگە،
ياشنىسۇن ئۇلارنىڭ ئىجات مېۋىسى،

چىچەك ئىچىپ، خۇشپۇراق چىچىپ.
يەنە دەيمەن: بىز يول بىرەيلى
ئۇلار ئۇچۇن،
چۈنكى شۇلاردۇر،
بىز قازا تاپقاندا تاۋۇت بىشىدا،
ماتەم سوزى سوزلەيدىغانمۇ،
بىزگە گۇمبەز تىكلەيدىغانمۇ،
قەۋرىمىزنى تۈزلەيدىغانمۇ.

1980-يىل مارت، ئۈرۈمچى.

كوكۇللەر مۇندەرىجىسىدە...

يېڭى توپلامنى ئالدىڭ قولۇڭغا،
ئۇنى كورۇش ئىستىگى
يېلىنجىدى قەلبىڭدە ئوتتەك.
كوز يۈگۈرتتۇڭ مۇندەرىجىگە،
ئۇچتى توساتتىن چىھرىڭدە كۈلكە.
قاپىغىڭ سىلىندى يامغۇر ئالدىدىن
گويا تۇرۇلگەن سۇرلۇك بۇلۇتتەك.

"ئىسست" دىدىڭ تىترىدى لېۋىڭ،
چىرمىشىپ ئاچچىق خىيال تورىغا،
بىر ھازا تۇرۇپ قالدىڭ شۇ تەرىقىدە.
بىلسەم ئەسلى ئىشىڭ تەكتىنى:
يېزىلىپتۇ خېلى تۆۋەنگە
سېنىڭ ئىسمىڭ مۇندەرىجىدە.
ئېيتقىنا دوستۇم،
مۇھەببىتىڭ، نەپرىتىڭ
باغلىقمىدى شۇنچىلىك ئىشقا؟
بىر كۈلكىلىك كورۇنۇش، بىلسەڭ،
ھەردەم تەييار تۇرۇشۇڭ سېنىڭ
جەڭگە تەييار جەڭچىدەك گويا،
چىشلىرىڭنى غۇچۇرلىتىشقا.
ئولچەنمەيدۇ ئادەم سالمىقى
كىتاپ بېتىدە قانداق تىزىلىشتا.
گەپ،
مىليونلىغان خەلقىمىز ئارا،
كۆڭۈللەر مۇندەرىجىسىدە ئورۇن ئېلىشتا.

1980-يىل مارت، ئۈرۈمچى.

ئوغلۇمغا

ئەي ئوغلۇم!
كوڭلۇمنىڭ ئارامى،
ۋۇجۇدۇمنىڭ بىر پارچىسى،
ھاياتىمنىڭ داۋامى.
ئۇسكىن تىردك ئادەم بولۇپ،
بولۇپ قالمىغىن جانسىز،
كولەڭگەم - سايەم،
ۋۇجۇدۇڭدا قىلسۇن تەنتەنە
ئارزۇيۇم - غايەم.
يېتىلگىن روھىمنىڭ ئوبرازى بولۇپ،
ۋە بولغىن
ئېگىلمەس - سۇناس
ئىرادەمنىڭ نامايەندىسى.
كوتەرگىن چىدام بىلەن
قانچىلىك ئېغىر بولسىمۇ
ئىلىم - پەننىڭ يۈكى - جەۋرىسى.

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

ئەنە شۇ چاغدا،
ساڭا تەئەللۇق بولغۇسى
كېلىچەك دۇنيا،
پارلاق كەلگۈسى.

1980-يىل مارت، ئۈرۈمچى.

"ئىنقىلاپ ئۈچۈن"

يولەپ كىردى خىزمەتداشلىرى،
چوڭ دادامنى ئىشىكتىن ئەنە.
ھالى يامان ئۇنىڭ (ئېھتىمال
قان بېسىمى ئۆرلەپتۇ يەنە.)

دورا ئىچىپ بىر پەستىن كېيىن،
ئاستا-ئاستا كەتتى ئۇخلاپ.
ئاخىرقى رەت خىزمەت ئىشلىمەك،
بولدۇم ئاڭا پەيتنى چىڭ تۇتۇپ:

— ئۇزۇن يىللىق باشلىق سەن دادا،
قالدى يېشىڭ سەكسەنگە بېرىپ.

ئارام ئالغىن، ئورنۇڭنى ئەمدى
ياش ۋە قابىل زاتلارغا بېرىپ.

— نىمە؟
— ئىچىم ئاغرىيدۇ ساڭا.
— ماڭا ئەجەل كەلگەن يوق بۇگۈن.
ئايرىلمايمەن قازا تاپقىچە
ۋەزىپەمدىن ئىنقىلاپ ئۈچۈن.

— تېنىڭ ئاجىز، كېسىلىڭ ئېغىر،
— شۇنداقتىمۇ غەيرىتىم پۈتۈن.
— ساڭا شەرەپ ئەمەسمۇ ئورۇن
بوشاتقىنىڭ ئىنقىلاپ ئۈچۈن.

— مەن بولمىسام سېنى يېزىدىن
ئېپ كېلىشكە قايغۇرىدۇ كىم؟
— پارتىيە بار مېنىڭ ئىشىمغا،
— ئىست سېنى ئويلىغانلىرىم.

قان بېسىمى "ئىست" بىلەن تەڭ،
كەتتى ئورلەپ "ئىنقىلاپ ئۈچۈن".

ئۇيغۇر كىتاب تورىبكتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگانە ئادرېسى

ئۇ يىقىلدى، دوختۇرغا چاپتىم،
ماشىنا دەپ "ئىنقىلاپ ئۇچۇن".

1980-يىل ئاپرېل، ئۈرۈمچى.

تۇغماس ئەتە

كەلدىم ئىزدەپ رەھبەرلىكنى مەن،
ئۆز ھالىمنى ئېيتماقچى بولۇپ.
چەكتىم باشلىق ئىشخانىسىنىڭ
ئىشىگىنى ئەيمىنىپ تۇرۇپ.

مۇدىر چىقتى كۈلۈپ مۇلايىم،
سوز باشلىدىم تەلپۈنۈپ ئاغا.
"بىز دەل مۇھىم يىغىن ئۈستىدە،
ئەتە كېلىڭ" دېدى ئۇ ماڭا.

قايتىپ كەتتىم چوڭ ئىشەنچ بىلەن،
ئۈمىت بىلەن كەلدىم ئەتىسى.
يىغىن بولغاچ سورۇلدى يەنە،
ئەتىسىگە مۇدىر ۋەدىسى.

ئون كۈن ئۇدا كەلدىم، مۇدىرنىڭ
تۇگمىدى تاتلىق ۋەدىسى.
لەۋلىرىدىن كەتمىدى كۈلكە،
كېمەيمىدى كۈنلەر ئەتىسى.

نىمە دىگەن ھېساپسىز يىغىن؟
نىمە دىگەن قەدىرسىز ۋەدە؟
نىمە دىگەن ئەرزان كۈلكە بۇ؟
نىمە دىگەن تۈگىمەس ئەتە؟

1980-يىل ئاپرېل، ئۈرۈمچى.

سايىم ئالدىراش

كوپكە تونۇش سايىم يىگىت، بىز بىلەن سەپداش،
دىيىشىدۇ ھەممە ئۇنى "پەمى بار يولداش".
يېڭىلايدۇ ھەپتىدە بىر ئاياق چەمنى،
يول يۈرىدۇ تىنىماي، چۈنكى ئىشى ئالدىراش.
ئايلاپ ساقال ئالدۇرۇشقا يوقتۇر پۇرستى،
جىددىيلىكتىن يۈرەر بەزەن كۈنلەپ ئاچ پېتى.

ئۇيغۇر كىتاب تورى بېكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

"ۋالى مېنى ئالدىراشلا چاقىرتقۇزۇپتۇ".
"شۇجى مېنى هازىر كېلىپ ئىزدەپ كېتىپتۇ".
"جۇرىن بىلەن ئولتۇرۇشقا بارماقچى ئىدۇق".
"بىزنىڭ ئۆيدە جۇيجاڭ مېنى ساقلاۋېتىپتۇ".
"باشلىقلارغا ئېيتىدىغان دەردىڭىز بارمۇ،
ئالغاچ كېتەي يېزىپ قويغان ئەرزىڭىز بارمۇ؟!"

شۇدۇر ئۇنىڭ ئۇچرىغانغا دەيدىغان گېپى،
بىلمىگەنلەر ئىچرە بەزەن ئاشتى هۆرمىتى.
بىچارىنىڭ روهى ئۇستۇن، چېهرى يادىگۇ،
قاچانغىچە ئۆتەر ئۇنىڭ ئۆمرى شۇ پېتى.
ئۇ يۈرىدۇ تىنىم تاپماي دائىم ئالدىراش،
خەلەر شۇڭا دەيدۇ ئۇنى "سايىم ئالدىراش".

1980 - يىل 18 - ئاپرېل، ئۈرۈمچى.

هاراق تۇپەيلى

ئەل - يۇرت شاهىت پازىلىنىڭ يېشى
ئوتتۇزلارغا يەتمىدى تېخى.

ئەسلى ياشلىق گۈلشەنىنىڭ بۇ
تازا گۈللەپ ياشنىغان چېغى.

بىراق پاژىل يىراق بولالماس،
هاراق ساتقان دۇكان قېشىدىن.
كوكۇل خوشى، هايات پەيزىنى
ئاختۇرار ئۇ رۇمكا ئىچىدىن.

خۇيى تۇتسا ھەتتا چاپاننى
گورو قويار ئۇ مەيخانىغا.
شىركەيپ بولۇپ ئالسىلا، ئۇينى
ئايلاندۇرار جەڭ مەيدانىغا.

ئازار بېرىپ، ئاتا-ئانىنى
خار قىلدى ئۇ هاراق تۇپەيلى.
بىزار قىلىپ، خوتۇن-بالىدىن
ئايرىلدى ئۇ هاراق تۇپەيلى.

يولدىن چىقتى هاراق تۇپەيلى،
يالغۇز قالدى جامائەت ئارا.
بىراق ئۇنى يالغۇز دېمەڭلار،
رۇمكا ئاڭا يەنىلا ھەمرا.

1980-يىل ئاپرېل، ئۈرۈمچى.

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

گەنجى يەنە تەتقىقاتتا

گەنجى ئۆزى پسىخولوگ ئەرباپ،
تەتقىقاتچى ئىلىم بابىدا.
رەھبەرلەرنىڭ رايى، مىجەزى،
تىما ئۇنىڭ تەتقىقاتىدا.

كۆزىتىدۇ باشلىقلىرىنىڭ
ئارزۇسى نە، خۇلقى-پەيلىچۇ،
ئىشتىھالىق قايسى تائامغا،
تەلپۈنۈشى-كۆڭۈل مەيلىچۇ.

قويۇۋېلىپ دىئاگنوزىنى،
كىرىشىدۇ دورا قىلىشقا.
پەملەپ تۇرۇپ باشلىق كۆڭلىنى،
تۇيدۇرماستىن ئۇتتۇۋېلىشقا.

سىگىپ كىرىپ چوڭلار قەلبىگە،
شوھرەت تېپىپ ئۇرلىمەكچى ئۇ.

رەھبەرلەرنىڭ قولى ئارقىلىق
بەزىلەرنى جوندىمەكچى ئۇ.

كەنجى يېڭى كەلگەندە بۇندا،
باشلىق مەرھۇم مىرزۇپەر ئىدى.
بىراق ئۇ-زە، بوش پەيتلىرىدە،
شاخمات دىسە جان بېرەر ئىدى.

چىقتى ئۇستا شاخماتچى بولۇپ،
كەنجى بەش ئاي ئەجىر سىڭدۈرۈپ.
ئەپسۇس، كەلمەي ئوگدىن تەلىيى،
كەتتى باشلىق بىمەھەل ئۆلۈپ.

يېڭى كەلگەن باشلىق بىلىقتىن
ئۇزگە گوشكە تاۋى يوق ئىمىش.
كەنجىنى بۇ قىلدى مەھلىيا،
نەپلىك كەسپ، دەسمايىسىز ئىش.

قانچە-قانچە يەكشەنبىلەردە،
قانچە پوتەي يوللارنى بېسىپ،
دەريالارغا تاشلىدى قارماق،
تەرگە چۆمۈپ خىيالغا پېتىپ.

بىلىقچىلىق ئۇستازىغا دەل،
ئەندى بىر يىل توشاي دېگەندە.
كەتتى باشلىق بولۇندىن يۆتكىلىپ،
ئىشنى رەسمى باشلاي دېگەنــدە.

يېڭى باشلىق كەلـدى،
كەنجىنىڭ
مەركەزلەشتى زېھنى ئۆنىڭغا،
كورمەي تۇرۇپ ئۇز كوزى بىلەن،
باغلانماقتا مېھرى ئۇنىڭغا.

كەنجى يەنە ئاتلاندى جەڭگە،
ئۇزى سويگەن ئىلىم بابىدا.
ئۇ كىرىشتى بۇ يېڭى باشلىق
ئۇستىدىكى تەتقىقاتىغا.

1980-يىل ئاپرېل.

ئۇ ئوتۇن ساتتىيۇ ۋىجدان ساتـمىدى

("4 كىشىلىك گۇرۇھ" دەۋرىدىن)

قاپ ـ قارا سىرلانغان "ۋولگا" ئىچىدىن
كەيپىڭ ساز چۈشتۈڭ سەن رەپىقەڭ بىلەن.
بىلىمەن، ئۇشبۇ تاپ نەزىرىڭ ئارا،
خان تەگرى چوققىسى سىڭگەندىن توۋەن.

تۇلكىنىڭ كوزىدەك ئويناق كوزلىرىڭ،
لىق ئوتۇن بېسىلغان هارۋىغا چۈشتى.
بىر نىمە سەزگەندەك دىققىتىڭ بىردىن،
شۇ ئوتۇن ساتقۇچى يىگىتكە كوچتى.

توختىدىڭ، توختاتتىڭ رەپىقەڭنىمۇ،
ۋە دىدىڭ: "كوپ يىللىق ساۋاقدىشىم ئۇ،
هەر كىمنىڭ تەقدىرى ئوز ئىلكىدە، هەق،
جورىنىمەن، ئۇ لېكىن ئوتۇن ساتىدۇ."

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ بىرلىكى ئادرېسى

مەسخىرە كۆلكەڭنى تەقدىم ئەيلىدىڭ،
سەپدىشىڭ، ياق ئوتۇن ساتقۇچىغا سەن.
ئىپتىخار تەختىگە چىقتىڭ بىر نەپەس،
دانىشمەن ئەپتىدە خىيالىڭدا سەن.

مەن ئۇشبۇ مەيداندا بىر كۆزەتكۈچى،
ئىككىڭنىڭ كەچمىشى مەن ئۈچۈن ئايان.
مەن ئەمەس، ئاياندۇر پۈتكۈل يۇرت ئۈچۈن.
قايسىڭ ئەل پەرزەنتى ۋە قايسىڭ چايان.

ئاپەتلىك يىللارنىڭ قىرغىنلىرىدا،
خەلقىمىز كورمىگەن كۆلپەت قالمىدى.
ئورلىدىڭ سەن سېتىپ ئادەم بېشىنى،
ئۇ ئوتۇن ساتتىيۇ ۋىجدان ساتمىدى.

1980 ـ يىل ئاۋغۇست.

يىقىلىش توغرىسىدا

يىقىلىش توغرىلىق كوپ سوز ئاڭلىدىم،
بىرى دەر: دەرەختىن يىقىلغان يامان.

بىرى دەر: ئات خەتەر؛ دەيدۇكى بىرى:
ئوگزىدىن يىقىلساڭ قالمايسەن ئامان.

بۇلاردىن يىقىلغان ئۆلمەس ئېھتىمال،
ئۆلسىمۇ قەۋرىسى قالىدۇ ھامان.
ھەممىدىن سۇت بېرىپ ئۇستۇرگەن دىيار،
خەلقىنىڭ نەزىرىدىن يىقىلىش يامان.

1980-يىل ئاۋغۇست.

كوزۇڭ ئەمەس، يۈزۈڭ قىزارسۇن

خامان يىغسا بىراۋ تومۇزدا،
سايىدايسەن ئەزمىلىك قىلىپ.
چەشنى كورۇپ تۇتىدۇ خۇيۇڭ،
تارلىق قىلىپ، كوزۇڭ قىزىرىپ.

بولمىدى دەپ كوڭۇلدىكىدەك،
تەر توككەنگە قويىسەن ئەيىپ.
ياغدۇرىسەن تەنە مولدۇرى،
ۋە جاھاننى بېشىڭغا كىيىپ.

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

ئالـدى بىلەن گۇرجەك تۇتۇپ باق،
مېھنەت بىلەن قولۇڭ قاپارسۇن.
كورگەندە ئەل ئىختىراسىنى،
كوزۇڭ ئەمەس، يۈزۈڭ قىزارسۇن.

1980 ـ يىل ئاۋغۇست، ئۈرۈمچى.

ھەسەتخورلۇق

(چوچەك)

مەن سوزلەيمەن، سوزلەيدىغىنىم
زامانلاردىن قالغان ھىكايەت.
بىلمەكلىككە يېڭى ساۋاق بۇ،
ئاڭلىماققا قەدىم رىۋايەت.

* * *

ئوتكەن كۈنلەر، قەدىم زامانلار،
يۇرت باي، پۇقرا نادان چاغـلىرى.
بۇ دۇنيانىڭ زىننەت تاجىسى
بولغان ئۇ چاغ تەگرى تاغلىرى.

بۇ زور تاغنىڭ ئىككى باغرىدا،
ياشايدىكەن ئاقكوڭۇل خەلق.
شايى بەلۋاغ ئەرلەر بېلىدە،
خوتۇن-قىزلار چىمەن دوپپىلىق.

يەر باي بولغاچ ئەلمۇ باي ئىكەن،
ئادەملىرى شۇنچىلىك لېۋەن.
سېخىلىق ۋە مەرتلىك بابىدا،
كوڭۇللىرى دەريادەك ئىكەن.

بۇغا-مارال يايلىغان تاغدا،
بورە-قاۋان يۇرگىنى كەبى.
گۇللەر تولغان گۇلباغلار ئارا،
ئوغرى تىكەن ئۇنگىنى كەبى.

بۇ ماكانىنىڭ مەلۇم شەھىرىدە،
مەلۇم كوچا، مەلۇم مەلىدە.
ياشاركەن بىر بەد مىجەز كىشى،
بىر داغ بولۇپ يۇرتنىڭ شەنىگە.

بايلىق ئۇچۇن هالال-هارامنى
ئايرىماسكەن ئىمانسىز دىلى.

ئۇيغۇر كىتاب تورىبېكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

لاۋۇلدىغان دوزاق ئوتىنى،
يالمار ئىكەن كويىسە تىلى.

پۇلدىن بولەك دوستى يوق ئىكەن،
مېھرى يوقكەن پۇلدىن ئوزگىگە.
پۇلدەك ئىللىق، پۇلدەك يېقىملىق
سېزىم يوقكەن ئۇنىڭ كوڭلىگە.

سودىگەرلىك قىلار ئىكەن ئۇ،
ئوقەت ـ كەسپى ئوبدان ئېقىپتۇ.
ئاكا ئامەت كولۇپ بېقىپتۇ،
ھەمدە ئويگە بەركەت يېغىپتۇ.

ئۇنىڭ دوستى، كونا خوشنىسى،
ئالىم دىگەن پاك نىيەت كىشى،
ئوزى بىلەن كەسپداش ئىكەن،
سودا بىلەن ئوتەركەن ئىشى.

رەقىپ باينىڭ خوشنىسى ئالىم
كۈندىن ـ كۈنگە بېيىپ كېتىپتۇ.
خوشنىسىنىڭ مۇلكى ئوزىدىن
نەچچە ھەسسە ئېشىپ كېتىپتۇ.

ئاي ئوتتۇپتۇ، يىللار ئۆتتۈپتۇ،
رەقىپ باينىڭ بېشى قېتىپتۇ.
خوشنىسىنىڭ مۈلكى-بايلىقى
يۈرىكىگە زىختەك پېتىپتۇ.

ئۇ ئويلىسا تام خوشنىسىنىڭ
كەتكىنىنى ئۆزىدىن ئېشىپ.
ئۇ ئويلىسا تەڭ-تۇش دوستىنىڭ
كەتكىنىنى يۈز-ئابروي تېپىپ؛

ھەسەت ئوتى ئىچىدە قەلبى
كاۋاپ بولۇپ ئورتىنىدىكەن.
ۋۇجۇدىنى سوغاق تەر بېسىپ،
چار يىلاندەك تولغىنىدىكەن.

خوشنىسىدىن ئۆزۈپ كېتىشكە،
رەقىپ باينىڭ يوقكەن ئامالى.
(يۈرىكىنى يەيدىكەن ئەلەم،
گوشكە چۈشكەن قۇرۇت مىسالى.)

جان قاخشىغاچ تەندە ئاخىرى،
ھەسەت ئىگى باغرىنى تىلىپ.

تاقىتى ـ تاق بولۇپ، خۇداغا
يېلىنىپتۇ جەينىماز سېلىپ.

"ئۇلپەتدىشىم، خوشنام ئالدىدا،
مېنى تونۇمەن ئەيلىمە خۇدا.
روناق تاپاي شەھرىمدە تەنھا،
ئۈمىدىمنى چەيلىمە خۇدا."

ئەتىكاپىتا ئولتۇرۇپتۇ ئۇ،
كېچە ـ كۈندۈز بىر ھەپتە ئۇدا.
خېلى مەزگىل ئۇتۇپتۇ، لېكىن
بولماپتۇ ھېچ ئاللادىن سادا.

كونا دوستى، يېڭى رەقىبى،
بېيىۋەرگەچ ئاۋالقى پېتى.
بوپ كېتىپتۇ زەھەر كوزىسى،
زەرداپ يۇتقان يۇرەكنىڭ قېپى.

رەقىپ باي ـ زە، بۇ ئاي، بۇ كۈندە
ئىگرايدىكەن ھەسرەتتە ئاچچىق.
(تۇغۇتتا جان ئۇزگەن ئايالمۇ
تولغاق يېمەس بۇنچە ئازاپلىق).

ھەسەتخور باي كورەلمەي بۇنى،
يېتىپ قاپتۇ سىل كېسەل بولۇپ.
كېتىپتۇ ئۇ تولغىنىپ يېتىپ،
بارا-بارا قاخشالدەك قۇرۇپ.

ئەڭ ئاداققى كۈچىنى يىغىپ،
يۈزلىنىپتۇ قىبلە تەرەپكە.
چېچىلىپتۇ خۇدايىمغا ئۇ،
ئەسىر بولۇپ قەھرى-غەزەپكە:

"ياراتقۇچى پەرۋەردىگارا،
دۇئايىمنى ئىلىك ئالمىدىڭ.
خوشنامنىلا بېيىتتىڭ، بىراق
خار ھالىمغا نەزەر سالمىدىڭ.

كوز ئالدىمدا گىدىيىپ يۈرگەن،
خوشنامنى ھېچ كورەر كوزۈم يوق.
ئېيتقىن ئىگەم ئالدىڭدا نېچۈن
ئالىمچىلىك مېنىڭ يۈزۈم يوق؟!

بېيىتماقچى بولساڭ سەن ئۇنى،
جۇپ كوزۈمنى ئويغىن بىراقلا.

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

كورمەي بۇنداق تەكسىز جاھاننى،
غەمدىن خالاس قىلغىن بىراقلا.“

ئۇيىنىڭ ئىچى سۇرلۇك تۇس ئېلىپ
پەيدا بوپتۇ غايىپتىن سادا.
(گەرچە بەندە دوق قىلغان بىلەن،
سالماق جاۋاپ بېرىپتۇ خۇدا):

”مانا سەنمۇ بېيىۋاتىسەن،
خوشناڭ سەندىن ئۇبدان بېيىدى.
تەرنى ھالال توككەن يۈرەكنى،
ياراتقۇچى ئەزىز ئەيلىدى.“

كوڭلى قاپتۇ ياراتقۇچىدىن،
تىلىگىنى مەقبۇل ئەتمىگەچ.
قايتىپتۇ ئۇ ھەتتا ئىماندىن،
خالىغاننى تەل قىپ بەرمىگەچ.

ئۇ ئۇيلاپتۇ تولغىنىپ يېتىپ:
مېنى ئۇلۇم يېڭىپ كېتەرمۇ؟
زامىن بولۇپ جېنىمغا ئالىم،
ئۇلمەي شۇنداق بېيىپ كېتەرمۇ؟

ياق، دەپتۇ-دە، كوڭلگە يېڭى
پىلان پۈكۈپ تىنچلىنىپتۇ.
شۇ نىيەتتە يات مەملىكەتتىن
ئۆيگە بىر قۇل ئېلىپ كېلىپتۇ.

قۇلنى دەرھال ئازات ئېتىپتۇ،
شاھزادىدەك كىيىندۈرۈپتۇ.
ئۇنى ئەزىز مېھمان قاتارى،
پىنھان ئۆيدە بىر ئاي كۈتۈپتۇ.

بىر كۈنىسى قۇلنى چاقىرىپ،
مۇھتاجلاردەك يېلىنىپ ئاغا.
دەپتۇ: چۈشتى ئۆمرۈمدە تۇنجى
ھەم ئاداققى ھاجىتىم ساڭا.

گەر كەلتۈرسەڭ ھودۇقماي بىجا،
باي ئاكاڭنىڭ ئېيتقانلىرىنى.
سېنىڭ ئۈچۈن ئىنئام قىلدۇ،
كوزا-كوزا ئالتۇنلىرىنى."

قۇل ئېيتىپتۇ: "بېرىپ ئازاتلىق،
ياشناتتىڭىز ھايات بېغىمنى.

بە ئارمان بار ئۆمرۈمدە مېنىڭ،
سىزگە پىدا قىلسام جېنىمنى."

"بۈگۈن كەچتە تام خوشنىمىزنىڭ
ئۆگزىسىدە بوغۇزلا مېنى.
ئۆز يۇرتۇڭغا ئېپ كەت ئۆيۈمدىن
خالىغانچە ھەممە نەمنى."

سوزنى ئاڭلاپ قۇلنىڭ كوزلىرى
چەكچىيىپتۇ چوچەكتەك بولۇپ.
تىلى سوزگە كەلمەپتۇ بىر پەس،
سېلىنغاندەك ئاغزىغا قۇلۇپ:

"جاندىن كېچىپ قاپسىز باي ئاكا،
مەخسەت نىمە ئېيتىڭا قېنى؟!
زورۇر بولسا ئادەم بوغۇزلاش،
ئورنىڭىزدا بوغۇزلاڭ مېنى."

مەجبۇرلاپتۇ قۇلنى خوجايىن
بۇيرۇغىنى ئىجرا قىلىشقا.
ماقۇل بوپتۇ قۇلمۇ چارىسىز،
خوجايىننىڭ بېشىن ئېلىشقا.

ئالىم باينىڭ تۇگۈلۈگى لېۋىدە،
زۇلمەت كېچە ـ تۈننىڭ قوينىدا،
يالتىراپتۇ كۇمۇشرەڭ قىلىچ،
رەقىپ دىگەن باينىڭ بوينىدا.

توكۇلۇپتۇ تۇگۈلۈكتىن ئۆيگە
بەدنىيەتنىڭ زەھەرلىك قېنى.
جۇدا بوپتۇ كورەلمەس باينىڭ
ۋۇجۇدىدىن گۇناھكار جېنى.

ئادا قىلىپ مەجبۇرىيىتىنى،
يىغىپ ئالتۇن، كۇمۇشلەرنى قۇل.
ئۈن ـ تىۋىشسىز تۈن جىمىلىغىدا،
ئۆز شەھرىگە يول ئاپتۇ ئۇدۇل.

* * *

مۇشۇ ۋەقە بولۇپ ئارىدىن
ئالتە ئايدەك ۋاقىت ئۆتۈپتۇ.
ئاقچىلاردىن بەھرى ئېلىپ قۇل،
نۇرغۇن ـ نۇرغۇن شەھەر كورۇپتۇ.

كېپ قاپتۇ بۇ شەھەرگە يەنە،
قۇل يۇرت كېزىپ، شەھەر ئايلىنىپ.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

بۇزۇلۇپتۇ كوڭلى توساتتىن،
رەقىپ باينى ئىسكە ئېلىپ.

ئۇ بىرىپتۇ كوچا ئارىلاپ،
خوجايىننىڭ مەھەللىسىگە.
بىراق كاتتا باغلار ۋە ئۆيلەر
كورۇنمەپتۇ ئۇنىڭ كوزىگە.

ئىككى باينىڭ قورا-جايلىرى
تامام ۋەيران بولۇپ كىتىپتۇ.
كوچەتلەر ۋە گۇللەر ياشارغان
باغنى يانتاق، قومۇش بىسىپتۇ

بۇ كوڭۇلسىز مەنزىرىلەرگە ئۇ،
ئىسەڭگىرەپ تىكىلىپ قاپتۇ.
شۇ ئەتراپتىن بىر بوۋاي تىپىپ،
بۇ توغرىلىق ئەھۋال سوراپتۇ.

دەپتۇ بوۋاي: "يىرىم يىل بۇرۇن
نەپسى بالا ئالىم باي دىگەن،
مال-دۇنيا دەپ ئوز خوشنىسىنىڭ
جىنىغا قەست ئەيلىگەن ئىكەن.

قاتىل شۇئان قولغا ئېلىنـدى،
ئائىلىسى سۇرگۇن قىلىندى.
پادىشانىڭ ھوكمى تۇپەيلى،
قورا-جايى ۋەيران قىلىندى.

بولمىغاچقا ئەۋلات-ۋارىـسى
رەقىپ باينىڭ قورا-جايىغا.
بۇزۇلدى ھەم تاپشۇرۇلغاچقا
ھوكۇمەتنىڭ ئىختىيارىـغا.»

بوۋايدىن قۇل ئاڭلاپ بۇ گەپنى،
كېتىپ قاپتۇ كوچا ئارىـلاپ.
جۇغۇلداپتۇ يۇرىكى بىردىن،
يان كوچىدىن بىر سادا ئاڭلاپ:

«ئەييۇھەنناس، ئىشتىڭلار ئامى-خاس،
ئاڭلاپ قالسۇن پۈتكۈل خالايىق.
بىز ئېيتىمىز، ئېيتىدىغىنىمىز،
پادىشانىڭ ئەمرىگە تالىق.

زامىن بولۇپ بىگۇنا جانـغا،
قاتىل ئالىم مال-دۇنيا ئۈچۈن.

www.uyghurkitap.com

كاجلىق قىلىپ ئۇتتى ئالتە ئاي،
گۇناھىنى رەت قىلىپ پۈتۈن.

ئەل ـ جامائەت، يۇرتنىڭ ئالدىدا
گۇناھكارنىڭ بېشى ئېلىنغاي.
شاھنىڭ ھوكمى، ئۇنىڭ ئولۇمى
پۇقرالارغا ئىبرەت قىلىنغاي."

ساراسىمگە چۈشۈپ قاپتۇ قۇل،
چىگىشلىشىپ بىردىن خىيالى.
ئۇ ئويلاپتۇ، ئۇتىماسمۇ مېنى،
بۇ بىگۇنا جانىنىڭ ئۇۋالى.

مەجبۇرلىغان سەۋەپ نىمىدۇر،
رەقىپ باينى جاندىن كېچىشكە؟
نە سەۋەپ بار دەل ئالىم باينىڭ
ئۇگزىسىگە چىقىپ ئولۇشتە؟

ئالىم باينىڭ بېيىپ كېتىشى،
رەقىپ بايغا بولغاندۇ ئەلەم.
ھەسەت ئوتى ـ مەنمەنچىلىكتىن،
يامان يولغا باسقاندۇ قەدەم.

دۈشمەننى ئۆلتۈرسە ئەگەر،
ئۆزى قاتىل بولمىغى ئېنىق.
قاتىل دىگەن ئەل-يۇرت ئىچىدە
لەنەتلەرگە قالمىغى ئېنىق.

قارا يۈزنىڭ شەرمەندە بېشى،
تىغدىن ئامان قالمىغى قىيىن.
قالغاندىمۇ، بايلىغى بىلەن
ياخشى ئاتاق ئالمىغى قىيىن.

ئۆزى ئولۇپ ياخشى نام بىلەن،
ئەلنى داغدا قالدۇرماقچى ئۇ.
مەڭگۇ قارا بەدنام-ئاتاقنى،
ياخشى دىلغا تاڭدۇرماقچى ئۇ.

قول ئويلاپتۇ، ئويلىغانىسېرى
يېشىلىپتۇ چىگىش خىيالى.
ئۇ چېپىپتۇ ئوردا ئالدىغا،
گويا ئۇچقۇر شامال مىسالى.

شاھ ئالدىدا سىرنىڭ تەكتىنى
ئەينى پېتى ئەيلەپتۇ بايان.

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىغىندا تورى

قاتىللىقىنىڭ چىگىش تۈگۈنى،
شاھ كۆڭلىدە بولۇپتۇ ئايان.

بۇيرۇغىنى بىكار قىپتۇ شاھ،
ئالىم باينى قايتۇرۇپ كېلىپ.
ئازاتلىققا ئېرىشتۈرۈپتۇ
ۋە ئۇنىڭغا تەسەللى بېرىپ.

رەقىپ باينىڭ گور-قەۋرىسىنى
چاقتۇرۇپتۇ-تۈزلەتكۈزۈپتۇ.
كورەلمەسنىڭ شۇم تەقدىرىنى،
ئەل-يۇرتىغا ئاڭلاتقۇزۇپتۇ.

ئەپسۇس، ئۇتمەي بىرنەچچە كۈنلا
بۇندا ھەرە تاراپ كېتىپتۇ.
ئۇچرىغانىنى چېقىۋېرىپتۇ،
ئەل ھالىنى خاراپ ئېتىپتۇ.

ھەرىلەرنىڭ ئۇگىسىنى خەق
ئىزدەپ-ئىزدەپ ئاخىر تېپىپتۇ.
مازاردا بىر گور يوچۇقىدىن
ھەرە ئۇچۇپ چىقىۋېرىپتۇ.

گورنی ئېچپ كورسه كىشلەر،
رەقىپ باينىڭ جەسىدى ئىكەن.
كاۋاكلاشقان كوكسىدە ئۈنىڭ
سانسىز ھەرە گىژىلدايدىكەن.

بىلىپتۇ خەق ئىشنىڭ تەكتىنى،
قۇرۇتلىغانكەن جەسەت يۈرىگى.
ئايلىنىپتۇ قۇرۇتلار ھەرىگە،
بوپتۇ كوكرەك ھەرە كونىگى.

ئىپلاس جەسەت، ھەرە ئۇۋۇسىنى،
يەر قەرىگە كومۇپتۇ خەخلەر.
يەر يۈزىگە تاراپ كېتىپتۇ
بىراق ئامان قالغان ھەرىلەر.

شۇندىن بېرى يۈرەرمىش ھەرە،
ئىنسانلارغا ئازار تۇغدۇرۇپ.
چاقار ئىمىش ئۇز نەشتىرىنى
زەھەر سۈيى بىلەن سۇغۇرۇپ.

شۇندىن بېرى قويغاچقا ھەرە
كوكۇللەردە غەزەپ تۇغدۇرۇپ.

قالغان ئىكەن ھەرە ئۇلتۇرۇش،
كىشلەرگە ساۋاپ ئىش بولۇپ.

1980 - يىل ئاۋغۇست، غۇلجا.

چوكىلارنى تاشلايلى ئەندى

بىز سەنئەتكە ئىشقىۋاز خەلق،
سەنئەتكە بىز مەپتۇن شۇ قەدەر.
سەنئەت بىلەن تىرىلەر ئۇلۇك،
سەنئەت بىلەن ياشارغان بۇ يەر.

بۇ سەنئەتكە كەلدى ياندىشىپ
غەيرى ئويۇن-چوكا سەنئىتى.
نام چىقاردۇق شۇ كەسپ بىلەن،
خۇنۇكلەشتى يۇرتىنىڭ ئىززىتى.

قايسى زاتنىڭ ئىختىراسىدۇ،
"روناق تاپقان چوكا سەنئىتى.
بۇ ئەمەلدە كىمنىڭ ئىللىتى؟
بۇ قايسى بىر دىلنىڭ ئۇلپىتى؟

ھە، راست، (يۇرتنى يۇرمەكتە كېزىپ)
رىۋايەت بار بۇ ھەقتە تېخى.
خۇدا ھەر خىل بەندىلىرىگە،
ھەر خىل سوغا راسلىغان چېغى.

كەسپى بىلەن ھەر قەبىلىگە
خۇدا ئەسۋاپ ئايرىغان ئىمىش.
بىردىن ۋەكىل ھەر قەبىلىدىن
ئەۋەتىشنى بۇيرۇغان ئىمىش.

ھەممىسىنىڭ نېسىۋىسىنى،
ئايرىم-ئايرىم بېرىپتۇ خۇدا.
يۇرتىمىزدىن بارغاچ ئىككىسى
ھەيران بولۇپ سوراپتۇ خۇدا:

— سىلەر ئەجەپ ئىككى كىشىغۇ
سەۋەپ نىمە ئېيتىڭلار قېنى؟!
— ئىشەنمىگەچ يۇرت بىر ۋەكىلگە
گۇزەتچى قىپ ئەۋەتتى مېنى.

دەپتۇ بىرگە ياندىشىپ بارغان
ئىككىنچى زات-گۇمانخور كىشى.

ئۇندىن ئاڭلاپ كۈتمىگەن جاۋاپ،
تۇرۇلۇپتۇ ئاللانىڭ قېشى.

مانا — دەپتۇ، بىر تال چوكىنى
ئۇتتۇرىدىن قاق ئىككى قىلىپ.
ئۇقەت بىلەن ئۇتتۇغلار دەپتۇ،
ھەر بىرىگە بىر تالدىن بېرىپ.

شۇندىن بىرى قېرىنداش ئارا
كوچىلىشىش باشلانغان ئىمىش.
بىر - بىرىگە چوكا سانچىشىپ
ياخشى خىسلەت تاشلانغان ئىمىش.

بىراق بۇنداق ئۇسەك رىۋايەت،
مېنى ئاسان ئەسىر ئېتەلمەس.
بۇ ئوزىمىز تاپقان پالاكەت،
بۇ تەڭرىنىڭ ئىنئامى ئەمەس.

مەن ئەقلىمگە كەلگەندىن بېرى،
كوردۇم سانسىز پاجىەلەرنى.
قېرىنداشقا قېرىنداشلاردىن
ياغدۇرۇلغان ئاپەت - خەتەرنى.

چوكا سانچىپ، ئورا كولىشىپ،
تالاي جانلار قالدى قەۋرىسىز.
قەھرىمانلار ئىزسىز يوقالدى،
ۋادەرىغا، كەتتى بەلگىسىز.

بۇ چوكىدىن قاخشايدۇ ھەممە،
خالىمايدۇ تاشلاشنى بىراق.
(جاڭگالدىكى يىرتقۇچلار ھەتتا
چىشلەشمەستىن ئۆتەركەن ئىناق.)

بىلەمسىلەر، بۇ يېڭى دەۋر
كۈتكىنىنى بىزدىن نىمىنى؟
پۈتسۇن ئىزنا، قىلايلى ئەندى
بىز كەلگۈسى ئەۋلات غېمىنى.

چوكىلارنى تاشلايلى ئەندى،
يېتەر بىزگە شۇنچە ساۋاقلار.
شۇ چوكىنى كورمىسۇن، ئانا
قوسىغىدا ياتقان بوۋاقلار.

1980 - يىل سېنتەبىر، ئۈرۈمچى.

قوشۇلمەن

بىزنىڭ جۇيجاڭ ئۇزۇن يىللىق كونا كادىر،
ھاسىل قىلغان تەجرىبىسى تۈرلۈك-تۈمەن.
تەجرىبىلەر ئىچىدىمۇ تەجرىبە بار،
ھەممىدىن كوپ نەپ بەرگىنى "قوشۇلمەن".

قايىل قىلار كەمتەرلىگى كوپچىلىكنى،
كورسىتىدۇ چوڭ-كىچىككە سەممىيەت.
خىسلىتىگە ياتتۇر كىبىر، ھاياتىدا
ماختانمىغان، ماختىنىشنى بىلمەس پەقەت.

ھە، راست، بىر چاغ ئىدارىدا كوك ساتقاندا،
سالمىغىنى ھەممە گىرلاپ كورگەن ئىدى.
"ئېغىركەنمەن بارچىدىن" دەپ جۇيجاڭىمىز،
مەززە قىلىپ ئىپتىخارلىق كۇلگەن ئىدى.

ۋە كۇلۇشتى ھەممە، كۇلكە جۇيجاڭغا
مەسخىرىمۇ يا ئۇلارنىڭ شاتلانغىنى؟

گەر بۇ ئىشنى ماختىنىش دەپ ھىساپلىساق،
ئۆمرىدە شۇ بىر قېتىمدۇر ماختانغىنى.

پارتكوم مەجلىس ئاچقىنىدا ھەرقېتىمدا،
راھەت بەخش ساپاغا ئۇ چوكۇپ كېتەر.
يىغىن ئەھلى ماقۇللايدۇ قارارلارنى،
جۈيجاڭ شىرىن ئۇيقۇسىدىن لەززەتلىنەر.

ئاخىرىدا نوقۇپ قويار بىرى ئۇنى،
ۋە سورايدۇ قانداق پىكرى بارلىغىنى.
"قوشۇلىمەن" دەيدۇ جۈيجاڭ ئۇيقۇسىراپ،
بىلمەي قارار قىلغان نىمە ئىشلىگىنى.

بۇ رەت يەنە باشلىقلارنىڭ يىغىنىدا،
ئۇيقۇسىدىن بەھرى ئالدى (ئادىتى بۇ).
باشقىلارنىڭ يېنىككىنە نوقۇشىدىن،
چوچۇپ قوپۇپ "قوشۇلىمەن" دەۋەتتى ئۇ.

بىر ئاي ئۆتۈپ كوردى جۈيجاڭ يۇقۇرىنىڭ
ھوججىتىنى، باستى تىترەك ۋۇجۇدىنى.
كورمىگەنلەر ئىشەنمەيدۇ، غەزىۋىدىن
ئارقاندەك ھەر كوپكەن بويۇن تومۇرىنى.

"...توتلىشىشنىڭ تەلۋىنى ئۇلچەم قىلىپ،
رەتلەش زورۇر رەھبەرلىكنىڭ قوشۇننى.
لاياقەتسىز كادىر ئاڭلىق بوشاتقىنى
ئەلا ھامان زەربىدارغا ئورۇننى.

× × × ئىدارىدە بۇ مەسىلە،
لايىغىدا نەتىجىلىك ھەل قىلىنغان.
ماقۇللانغان پارتكومنىڭ قارارىدا،
ئا جۇيجاڭمۇ رازى بولغان ۋە قوشۇلغان..."

ھوججەتنى ئۇ مىجىقلىدى، غەزەپ بىلەن
ئاچتى پارتكوم شۇجىسىنىڭ ئىشىگىنى.
ئۇنىڭ يۈزى تاتارغانتى گويا تامدەك،
غاجىلايتتى ئۇچمەس غەزەپ يۈرىگىنى:

—نىمە ئىش بۇ، قايسى چاغدا قىلغان قارار،
نەيرەڭمۇ بۇ ياكى نىرۋاڭ بۇزۇلغانمۇ؟
ئىيتتى شۇجى تەمكىن تۇرۇپ: بىر ئاي بۇرۇن
قارار قىلغان، سىز يىغىندا قوشۇلغانغۇ!

تۇرۇپ قالدى گويا قاققان قوزۇق كەبى،
قاراڭغۇلۇق باستى جۇيجاڭ كوزلىرىنى.

بىر ـ بىر ئەسكە ئالدى تالاي يىلدىن بېرى
"قوشۇلىمەن" دىگەن سانسىز سوزلىرىنى.

تارىخىدا، پەرۋازىغا قانات بىلگەن
ئاشۇ قۇتلۇق بىر جۇملە سوز "قوشۇلۇش"نى.
ئويلىمىغان (ئويلاشقىمۇ يوقتى ئەقىل)
ئوز تەختىگە بۇنچە خەۋپ تۇغدۇرۇشنى.

هوقۇقىدىن قالغىنىغۇ مەيلى، چۈنكى
كەلمەس ھىچكىم مائاشىغا چاك سالغىلى.
پۇشايمىنى، ئاشۇ سولەت بەخش ئەتكەن
ئاشۇ كىچىك ماشىنىدىن ئايرىلغىنى.

1980 ـ يىل سېنتەبىر، ئۈرۈمچى.

گۈزەللىك ئۈچۈن

(مېنى بەزى دوستلىرىم، سېنىڭ شېئىرلىرىڭدا گۈزەللىككە بولغان مۇھەببەت كەم دەپ ئەيىپلىشىدۇ.)

بۇ گۈزەل ھاياتنىڭ گۈزەللىگىنى
كورمەيدۇ، قەلبىدە سەزمەيدۇ دەمسىز.

ئۇيغۇر كىتاب تورى بىكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

گۈزەللىك ئىشقىدا پەرۋانە بولۇپ،
گۈزەللىك بېغىنى كەزمەيدۇ دەمسىز.

ھاياتنىڭ چىنلىغى ۋە گۈزەللىگى
بولمىسا دۇنيادىن خوشلاشماسمىدىم.
گۈزەللىك ۋەسلىگە تەلپۈنەر دىلىم،
گۈزەللىك ئىشقىدا ئۆرگۈيدۇ قېنىم.

گۈللەرنى زوق بىلەن كۈيلەيدۇ بۇلبۇل،
گۈل كۈلسە پورەكلەپ، ياشنايدۇ جېنى.
لېكىن-زە، قاي بۇلبۇل قاي گۈلنى ساقلاپ
قالالىغان جۇدۇنلار ۋەھىمىدىن قېنى؟

مەن بۇلبۇل ئەمەسمەن، بۇلبۇل بولمىغاچ
ئاۋازىم بۇلبۇلدەك يېقىملىق ئەمەس.
(جەڭگاھتا ئوق ئۈزۈپ يۈرگەن جەڭچىنىڭ
گىرىملىك ئەرتىستەك كورۇنمىگى تەس).

مەن بۇلبۇل مىسالى بولالمىساممۇ،
خالايمەن باھاردا يامغۇر بولۇشنى.
خالايمەن باغدىكى گۈل-چېچەكلەرنىڭ
ھوسنىگە يېپىشقان چاڭنى يۇيۇشنى.

خالايمەن گوياكى گوردەك قاراڭغۇ
كوڭۇلنى نۇر بولۇپ نۇرلاندۇرۇشنى.
خالايمەن يىرتقۇچنىڭ جىنىغا تەھدىت
سالغۇچى قايرىلماس خەنجەر بولۇشنى.

چېچىلسام دورا بوپ زىرائەتلەرگە،
چېكەتكە، قۇرۇت ـ قوڭغۇز قىرىلسا تامام.
مايسىلار جىسمىغا زەخمەت يەتمىسە،
كوچەتلەر باراقسان ياشنىسا ئامان.

ۋە ياكى بولسامتىم تاغ قاپتىلىدا
يۇگەنسىز ئېقىننى توسقۇچى توغان.
ئىنسانلار بەختىگە، گۈزەل ھاياتقا،
مەيلىچە ۋەھىمە سالمىسا قىيان.

بولسامتىم مەن ھاۋا رايى پونكىتى،
خەۋپىنىڭ ئالدىدىن بەرسەمتىم خەۋەر.
قۇلىغىم ئىشتمىسە نالە ـ پەرياتنى،
يار بولسا يۇرتۇمغا ھەر مىنۇت زەپەر.

مەن بولسام گۈزەللىك، چىنلىق گۈلىنى
توزۇتقان مەلئۇنغا ھوكۇم كەسكۈچى.

بۇ گۈزەل ھاياتنىڭ گۈزەللىگىنى
بىر ئۆمۈر جەڭ بىلەن قوغداپ ئۆتكۈچى.

كۈيلىمەك ئاسانۇ، قوغدىماق قىيىن،
بۇ گۈزەل ھاياتنىڭ گۈزەللىگىنى.
تۇغۇلدى قوغدىماق ئىستىگى، بىلگەچ
گۈزەللىك ۋەسلىنىڭ ئەۋزەللىگىنى.

بۇ قەلبىم ساداسى، سۆنماس ئىرادەم،
شۇنىڭغا ئاتىدىم ئۆمرۈمنى پۈتۈن.
مەڭگۈلۈك قاراۋۇل بولۇپ ئۆتىمەن،
ئەل ئورتاق تەلپۈنگەن گۈزەللىك ئۈچۈن.

1980 - يىل ئۆكتەبىر، ئۈرۈمچى.

باشلىق زادى ئېرىمۇ يا خوتۇنىمۇ؟

قاسىم ئاكا يۇرتىمىزدا كاتتا رەھبەر،
ئەل - جامائەت ئارىسىدا نوپۇزى بار.
ئۇنىڭ نوپۇز ۋە كۈندىلىك خىزمىتىگە،
ھەمدەم - شېرىك ئايپاشا دەپ خوتۇنى بار.

بۇ ئەتراپتا ئايپاشادىن بىمەسلىھەت
نەزىر-چىراق، توي-توكۇنلەر قىلىنمايدۇ.
قىلىنسىمۇ قىلىنغاندۇ، ئەمما ئۇنىڭ
نەزىردە ئىناۋەتكە ئېلىنمايدۇ.

بولغۇسى كوپ يىگىلىقىنىڭ خەۋەرلىرى،
ئايپاشادىن ئالدىن-ئالا تارىلىدۇ.
ھە، شۇڭلاشقا پاشا ئاۋام نەزىردە،
گويا يۇرتنىڭ پالچىسىدەك قارىلىدۇ.

خىزمىتىغۇ يوق ئۇنىڭكى، شۇنداقتىمۇ
ساناپ بولماس چىچىدىن كوپ ئۇنىڭ ئىشى.
ھېرىپ-چارچاپ قايتىپ كەلسە ئولتۇرۇشتىن،
ئويدە ساقلاپ تۇرار ئۇنى ئونلاپ كىشى.

ھارغىنغىنا سالاملىشىپ ئۇلار بىلەن،
خۇرسىنىدۇ، مېھمانلارغا ھاللىنىدۇ.
يىلىنىشتا تەلمۇرۇشكەن كوزلەرگە ئۇ،
قارايدۇ-دە، ھاردۇق يوقاپ، جانلىنىدۇ:

"مېنىڭچە سىز بىرەر ھەپتە كۇتۇپ تۇرۇڭ".
"خۇش خەۋەردىن شاتلاندۇراي بۇگۇن سىزنى".

“سىز توغرىلىق ئويدىكىگە ئېيتىپ قويدۇم“.
“ئەستىق سېلىپ يوللىۋەتتۇق ئەرزىڭىزنى“.

....

ئەجەپكىم، خەق باشلىقنى كوپ ئىزدىمەيدۇ،
ئاراملىق يوق ئەمما باشلىق ئايالىغا.
(يۈز-ئابروينى جىڭلاپ سېتىپ ئالامدۇ ئۇ،
كوندۇرمىسە ئېرىنى ئۆز قارارىغا؟!)

دېيىشىدۇ شۇڭا ھەممە: ھوقۇق ئاشۇ
ئائىلىنىڭ مۈلكىمۇ يا ھوزۇرىمۇ؟
رەھبەرلىككە ئەسلىدە كىم تەيىنلەنگەن،
باشلىق زادى ئېرىمۇ يا خوتۇنىمۇ؟

1980-يىل نويابىر، ئۈرۈمچى.

为 了 美

（诗集）

（维吾尔文）

买买提衣明·艾孜来提著

责任编辑：霍加阿不都拉

民族出版社出版　新华书店发行

民族印刷厂印刷

开本：787×1092毫米1/32　印张：4 1/4

1983年1月第1版

1983年1月北京第1次印刷

印数：0001—5,600册　定价：0.21元

书号：M10049(4)146